33532/B

C xvi. j
18

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30546163

312.32.

DISPUTATIO MEDICO-LEGALIS
DE

ABORTUS NOXIA
ET
NEFANDA PROMOTIONE,

QVAM
AUSPICE DEO OPTIMO MAXIMO.
IN ACADEMIA FRIDERICIANA
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORUSSIÆ, MARCHIONE BRANDENBURGICO, AC DUCATUS MAGDEB. VICARIO, &c.
GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU
PRÆSIDE
D. MICHAELE ALBERTI,
PUBLICÆ VENTILATIONI EXHIBET
RESPONDENS
GEORGIUS SIGISMUNDUS LIEBEZEIT,
SEMPRONIENSIS HUNGARUS.
d. Januar. A. O. R. MDCCXI.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
RECUSA
Litteris JOH. CHRISTIANI HENDELII, Acad. Typogr.
1730.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

PROOEMIUM.

Nter reliquos aberrantis animi humani ſaltus, devia & petaura in ſalebroſa & lubrica ſcientiarum & artium Semita ſane non infimi cenſus ſunt *Saltus extra Choream* ſuccedentes, quos jam ſuo tempore digno aliquo proverbio Græcus ille *Suidas* taxavit, & ut lernam veluti malorum & errorum annotavit, tanto magis, quia hi circuitus & inconvenientes ambages longiſſime a proximo veritatis tramite ſeducunt & nonniſi ſteriles ac titubantes greſſus & proceſſus inferunt & conciliant. Sicubi enim alias curioſitatibus facilius indulgens, humana præcipue, ratio, non ſtatim penetralia bonarum artium ingredi, ſed per pomeria luxurioſius & ambitioſius progredi geſtit, ita ſane tot objecta, ideæ & ſpeculationes intercurrunt, ut deinde multoties totus animus extra Choream, neglecto veritatis circulo & centro, procedat & oberret, ut non mirum ſit, ſi ſecundum ejusdem Scriptoris elogium *in curſu cadat*, aut tota ſua ſpe fruſtretur, unde a via

regia deflectens per multiplicia devia ad veritatem progrediendo obambulat, ut denique audaces & temerariæ irruptiones valeant, i. e. consilia talia inquirantur & applicentur, de quibus deinde illud valet, quod *Livius* olim dixit: *Consilia calida & audacia prima specie læta sunt, tractatu dura, eventu tristia.* Ejusmodi saltus extra Choream non modo frequenter, sed etiam eminenter occurrunt in Sphæra Medica, ubi quidem undique pretiosæ vitæ confirmatio, exoptatæ sanitatis conservatio & restitutio, imo suspectarum rerum exclusio & præoccupatio urgetur & declamatur, interim tot sæpe saltus & ausus intercurrunt, qui plane extra Choream sunt, & a proposito fine penitus declinant & abludunt, adeo, ut quidem multoties intentio nullo modo culpanda existat, si modo inventio, justorum mediorum & subsidiorum applicatio & ipsa demum executio huic bonæ intentioni congrueret, quippe quæ methodi perversæ plane extra Choream sunt & communiter bono eventu destituuntur; Illud enim omnino de Medicina valet, quod *Seneca* jam elocutus est: *Quod nihil opinionis causa, sed omnia conscientiæ facienda sint*, ubi ejusmodi saltus i. e. inconvenientes speculationes & curiositates utplurimum male cedunt, & vitæ, sanitati & integritati humanæ inevitabilem & indelebilem labem inferunt, ut merito iterum cum *Seneca* exclamare debeamus: *Non accepimus brevem vitam, sed fecimus, nec inopes, sed prodigi sumus.* Quin desuper illud sphalma in communi vita passim occurrit, ut salutarem finem non modo declinantibus viis aut per anfractus, sed & siniſtris mediis prosequamur, & sub multo arduo conamine per pericula in pericula prolabamur, ut, sicuti alias periculosum est assequi mala

pro

pro bonis, ita tanto præsentius, certius & gravius periculum existit, bona per mala petere & inquirere ; Hinc non inauditæ sunt querelæ in Medicina, quibus siniſtri plane & minime intenti fines & eventus declamantur & accusantur, ut huc quadret *Plinii* dicterium : *Habet has vices conditio mortalium, ut adversa ex secundis nascantur ;* Inde invaluere illæ formulæ : Man hätte ſo viel kräfftige und hertzſtärckende Sachen verſchrieben, es hätte aber nichts anſchlagen wollen, und wäre immer ſchlimmer damit worden ! Dehinc inaugurantur illæ admirationes, quî modo fieri queat, remedia pretiosa & optimæ fidei non modo nullum auxilium contuliſſe, ſed potius contrarios effectus edidiſſe? Ut deinceps culpa in debilem Naturam aut materiam noxiam & malignam plurimum conjiciatur, remedia vero & Therapia illa in antiqua ſua autoritate conſerventur & vindicentur, cum tamen, ſi circumſtantiæ attentius inquirantur, hic talium remediorum uſus non alius, quam ſaltus extra Choream fuerit, qui ut inconveniens, ita inutilis exſtitit, unde de reliquo conſilia Medica non feſtinanter, temere, audacter aut inconſiderate ferenda ſunt, ſed illud rectius agendum, quod prudenti monito *Demoſthenes* edocuit ; *Conſulendum eſt lente*, i. e. *circumſpecte*, *conſulta vero exſequenda ſunt feſtinanter*, *attamen opportune*, ne ita temere quaquaverſum lapſus & ſaltus tales inconditi inſtituantur & loco ſalutaris finis damna potius & multiplicia nocumenta educantur. Quemadmodum itaque inopinati ejusmodi affectus paſſim in curſu Medico obtingunt, ubi ex inconſiderato uſu mediorum, quæ quandoque per commune ſuffragium utilia prædicantur, ſiniſtri plane eventus prodeunt, ita non modo

extra Choream ſaltatur, ſed tota via aberratur, quando ejusmodi affectus temere & impudenter urgentur, qui non modo humanitati, ſed & humanæ vitalitati contrariantur & repugnant. Ejusmodi auſus in moralibus æque atque vitalibus negotiis duplici ratione ſuccedunt, nimirum vel per ignorantiam & negligentiam, vel per malitiam, ex quibus illa turpis non modo eſt, ſecundum *Senecæ* effatum, quod *turpiſſima jactura ſit, quæ per negligentiam fit*, ſed & merito punienda, tanto magis e noſtro circulo rejicienda, quo magis cum *ignorantia* ſtipata, *opiniones*, conjecturas & ludicras ſpeculationes ſecundum *Hippocratis* monitum in *Lege* pro fundamento habet; Hæc vero ultima, nimirum malitia, non modo ex omni foro eliminanda, ſed tanto juſtiori ſeveritate ſupprimenda & reſpuenda eſt. Obveniunt ejusmodi partim antipraxes, partim malitioſa tentamina & experimenta, in diverſa Medica & domeſtica tractatione *Fœtus in utero*, quem modo ſuperflua & ſcrupuloſa Medicina roborare & confirmare, communiter vero cum irritis plane auxiliis ſolet, ut loco confortationis legitimæ graves enervationes & debilitationes producantur & in hoc paſſu ſaltus extra Choream committatur, aut loco roborationis inconſultæ commotiones per craſſam ignorantiam inducantur & concitentur, quibus tenerior adhuc fœtus plane ex utero rejicitur, ut loco auxilii notorium tale nocumentum excitetur & pro excuſatione hujus ſiniſtri eventus dehinc Comicum illud *Terentii* allegetur: *Mulier fecit! Mirandum ne id eſt? Cenſen'te poſſe ullam reperire mulierem, quæ careat culpa?* Et ita fœminis omnis culpa tribuatur, quæ quandoque etiam innocentes ſunt, & paſſivæ magis conſiderandæ, quam activæ. Et quam-

vis

vis hæc abortus concitatio respectu intentionis Medici non semper directa aut deliberata appellari queat, attamen in consideratione adminiculorum suspectorum adhibitorum directa promotio abortus vocari potest; Quin imo occurrunt præterea in communi vita nonnunquam ejusmodi directæ simpliciter nuncupandæ abortus provocationes, quæ quidem per opinionem necessariæ reputari possunt, attamen vix gravi aliquo periculo & nocumento vacant, & eo ipso etiam extra Choream saltatur, ubi mulier a fœtu, qui retineri ultro non debet, liberanda æstimatur, sed tunc in deterius malum & periculum conjicitur. *Conf. Camerarius Syllog. Memorab. Cent. XI. partic. 39. Casp. Rejes Camp. Elys. Qv. 51.* Tanto magis vero exsecrandum & malitiosum illud est tentamen, quo fœus integer, legitimus, nulla labe præditus, modo circumspecte tractandus, nefande exturbatur, omnique vi ac audacia excluditur. Placuit itaque nobis impræsentiarum ex aliis ejusmodi Schematibus, saltum extra Choream designantibus, hanc ultimam considerationem eligere, & peculiari aliquo specimine explicare. Acturi propterea DE ABORTUS NOXIA ET NEFANDA PROMOTIONE, ut partim in Medicina, partim in Lege divina æque ac civili pateſcat, quid justum aut injustum sit & occurrat in ejusmodi negotio, & quousque ignorantiæ exclusio & malitiæ suppressio & punitio extendenda sit atque urgenda. Faxit Divina clementia, ut hoc negotium ad vota succedat, & usum tam in Medicina, quam reliqua vita humana, certum æque atque dignum promittat & exhibeat.

§. I.

DUm Thema noſtræ Tractationis duplicem ſenſum & ſcopum continet, neceſſarium erit, ut in limine clarius nos explicemus, quid primo per *noxiam*, deinde etiam *nefandam Abortus promotionem* denotemus & intelligamus; In primo itaque ſenſu declarabimus, quomodo nonnunquam, neque ita raro *fœtus*, in juſto & legitimo matrimonio conceptus, partim *ex culpa matris* gravidæ, partim ex *cauſa* & *negligentia*, vel *Medica*, vel illam *æmulante*, noxie & periculoſe ad *immaturam* excluſionem commoveri & promoveri queat, qui tamen prudenter & circumſpecte tractatus adhuc *conſervari* potuerit, & quomodo non modo reſpectu *conſecutionum* in vitali œconomia promotio talis *noxia* evadat, ſed & reſpectu famæ, *conſcientiæ* & ſcientiæ Medicæ *ſuſpecta*, abominabilis & eo ipſo noxia exiſtat. Ut dehinc ejusmodi inconſulta & prava tentamina practica tanto curatius evitari & tot ſiniſtri & deleterii eventus ſolerter, prudenter & debite, præcaveri queant; Erit itaque prima hæc explicatio magis *Medica* i. e. Medico ſcopo propius conducibilis. In altero ſenſu *directam* illam malitioſam, *inhumanam*, crudelem & nefandam fœtus exturbationem *hiſtorice*, *phyſice* & *Medico-Theoretice* proponemus, quomodo nimirum in hoc auſu tenerior adhuc fœtus quavis vi & audacia cum *intentione* i. e. cum pravis iniquis, totique humanitati in hoc paſſu contrariantibus reſpectibus, uſibus, remediis & regiminibus ad excluſionem præcipitetur, impellatur & urgeatur, ut & quæ *principaliores* circumſtantiæ in hac hiſtoria facti attendendæ ſint & denique qualem uſum, reſpectum & indicationem hæc conſideratio partim in *Medicinam*, partim etiam *Jurisprudentiam* conferat & deponat.

§. II.

Non placet jam circa *appellationem* abortus grammaticis aut criticis inutilibus, contemplationibus indulgere, neque

neque cum *Nono Marcello, Diterico, Barthio* aborſus & abortus differentiam recoquere & proſequi, ſed ſimplicius per abortum *immaturam fœtus imperfecti excluſionem* denotare, qui adhuc ſub corporis ſui ſucceſſivo incremento & formatione conſtitutus fuit, in quo vero præſenti nulla legitima neceſſitas excluſionis talis præſtandæ ſubeſt; Secundum hunc ſenſum minus proprie ſeptimeſtris aut octimeſtris partus, etiamſi fœtus emortuus ſit, abortus appellari debet, ut quidem alias voluit *Aetius*. Neque etiam diſtincte, directe & proprie fœtus mortui excluſio abortus appellari poteſt, ut ex autoritate *Hippocratis*, *Andreas Laurentius* voluit; ſed infert abortus vi vocis ſuæ hanc interpretationem, quando fœtus proxime *ab ortu ſuo*, in primis ſuis rudimentis nondum perfectus, & motu illo locali voluntario nondum perfecte præditus, excluditur, quo conſentit *Paulus Zachias*, conſentiente quantisper *Fernelio*, *Altomaro*, *Bonetto* & *Mauriceau*; Vel quando fœtus ab ortu vitalitatis ſuæ legitimæ per temerariam excluſionem diſtrahitur; Ubi contra pro meliori diſtinctione fœtus vel adhuc vivi poſt quintum menſem excluſio facta, partus præmaturus; Vel mortui exturbatio, partus fœtus mortui, ad differentiam abortus nuncupari poteſt; Et quamvis hinc inde impropriæ tales ſignificationes apud *Alphonſum a Caranza* occurrant, nullo modo vero genuinum & diſtinctum ſenſum abortus exhauriunt; Unde rectius abortum a primo geſtionis menſe uſque ad & in quintum fieri aſſerimus, ſicuti quovis menſe fœtum excludi eoque abortum concitari poſſe aſſeruit *Kerkringius in Oſteogenia fœtuum*. Reliquas vero excluſiones utplurimum præmaturum partum (cum abortus plane immaturum involvat) ſiſtere affirmamus, quoniam vero ex hac multiplici criſi nullum notatu dignum acumen aut commodum exſpectandum eſt, merito illam miſſam facimus.

§. III.

Poteſt interim adhuc in noſtrum cenſum vocari ſuſpecta,

cta, imo quandoque noxia *fœtus mortui* promotio ad *excluſionem*, quam conſiderationem etiam, ſed magis *ſecundario* loco, quia ad propoſitum noſtrum proprie non pertinet, tanquam *gratis* allegare & connectere placet. Unde *primo* loco *indirectam* illam abortus promotionem ſub ſpe & intentione *confortandi* fœtus *medico* conſilio & auxilio ſuccedentem & inductam explicabimus, & in hac tractatione *principaliores* animadverſiones & circumſtantias *hiſtoricas* & *therapeuticas* annotabimus, nocumenta vero exinde emergentia ſignificabimus, & quale ex hac tractatione commodum in *Medicam* ſcientiam & experientiam redundet, dextre edocebimus. Deinde & quidem *ſecundo* loco *fœtus mortui* inopportunam, noxiam & incovenientem proſecutionem deſcribemus: *Tertio* denique *nefandas* plane, iniquas & malitioſas *abortus concitationes* deducemus.

§. IV.

Divinum eſt præceptum & irreſolubile ac prævalidum privilegium: *Creſcite & multiplicamini:* Quo propagatio ſobolis a ſummo humanarum rerum arbitro benigniſſime inaugurata eſt, ut homo ab homine generetur, propagetur & ſub divina benedictione & conceſſione gens humana multiplicetur, quæ in vaſto mundi ſpatio inferiores creaturas regere & in uſum ſuum legitimum juſtum ac licitum convertere deheat, ſecundum illud divinum mandatum *Geneſ. I. v. 28. 29. & 30.* Quemadmodum vero miſerrimus Protoplaſtorum lapſus in inveniendis, tractandis, regendis & applicandis rebus, multas inæqualitates, errores, confuſiones & anomalias introduxit; Ita certe ſucceſſive in hoc negotio geſtandi, regendi, præmuniendi & fovendi fœtus in utero variæ inſcitiæ, negligentiæ, imo malitiæ invaluere, ut loco debiti regiminis, multæ inconvenientes tractationes paſſim adhibeantur eoque ipſo haud facile excuſandum facinus committatur, dum ordo & voluntas ſapientiſſimi Creatoris per pravas hominum inventiones & tentamina negligitur, transgreſſione violatur & propter-

ea

ea multi noxii & contrarii eventus concitantur & producuntur.

§. V.

Ex hiſce perverſis tentaminibus non infimum illud eſt, quando citra urgentem neceſſitatem & utilitatem tenerior in utero fœtus *remediis* ambiguis *confortantibus* & roborantibus urgetur & afficitur, ut loco *præmeditatæ* roborationis & refectionis ſenſibiles *enervationes* introducantur & propterea ad immaturam *excluſionem* fœtus ille miſere promoveatur. Quamvis vero hi auſus ex aliqua *ignorantia*, ſub *bona* quandoque *intentione* male ſuccedant & exeant, ita tamen nullo modo hæc *inſcitia* partim coram juſtiſſimo *Deo*, partim etiam coram *hominibus*, conſcientiæ ſuæ magis proſpicientibus & de hoc negotio *melius* inſtructis, *excuſari* poteſt, ſed tanto magis taxanda, *damnanda*, imo etiam punienda eſt, ut eo certius arduum hoc opus *æqualitati*, integritati & quantum fieri poteſt perfectioni ſuæ reſtituatur, hincque juſta talis hominum *multiplicatio* & propagatio convenienter & *debite* ſuccedat. Placet propterea ejusmodi *errores* ex *ignorantia*, *negligentia* & *futilitate* profluentes paulo clarius depingere & annotare.

§. VI.

Occurrunt vero in communi Medica ſpeculatione multiplices & præter *neceſſitatem* formatæ *phantaſiæ* de *imbecillitate* fœtus & læſa facultate *retentrice* Uteri, quæ ſuppoſitiones tanto magis ab illis finguntur, qui vel frigidæ chimæræ & opinioni de ſpiritibus indulgent, vel a ſana ratione multum aberrantibus fœmineis terriculamentis firmius inhærent & aſſentiunt, ut, ſi vel gravidæ aliis, quam graviditatem *proprie* concernentibus & quandoque ex *perſonalibus* circumſtantiis profluentibus pathematibus, tanto magis vero recurrentibus lipothymiis affligantur, accelerato & immaturo prognoſtico imbecillitas fœtus accuſetur, proptereaque multiplicia interna & externa medica vel medicinam olentia tormenta & medicamenta injungantur, & ad nauſeam usque

obtru-

obtrudantur, ex quibus deinde ſenſibile illud *formationis* negotium non leviter *turbatur*, ſed notorie pervertitur & ſuffl aminatur, unde jam prudentiores fœminæ harum circumſtantiarum magis peritæ longe meliori prognoſtico affirmare ſolent, quod, quo *magis* ſub hoc geſtationis tempore *remedia* commendentur & *exhibeantur*, eo *magis* moleſta & noxia *pathemata* provocentur & *inſequantur*, ipſum vero *partum difficiliorem* exinde *futurum* rectiſſime denunciant. Eminent vero ex ejusmodi *ſuſpectis* ſubſidiis ſeu inſtrumentis *remedia* interna ſpirituoſa, oleoſa, calida, acria, aromatica, præter *neceſſitatem* offerri ſolita, ex quibus vero præcipue emergit famoſus ille Balſamus aut Aqua Embryonum primæ & ſecundæ deſtillationis; Aut mixturæ ſpirituoſæ, oleoſæ, aliaque hujus furfuris, quo etiam pertinet confuſa illa Aqua Vitæ Mulierum, nec non Volatilia cum vel ſine oleis remixta, ipſa illa *ſemina calida* oleoſa & ejusmodi *radices*, quales ſunt: Zedoariæ, Galangæ, angelicæ, contrayervæ, aliæque acres; Coſtus, immodeſtus & inconveniens Cinnamomi & reliquorum *aromatum* uſus, ſpecioſæ illæ ſpecies aromaticæ ſimplices vel roſatæ, Cordiales, Diacinnamomi, Diacrocu, Diamargariti calidi & frigidi, diambræ, diamoſchi &c. In hunc cenſum etiam pertinent *Adſtringentia* paſſim in hoc ſtatu commendari ſolita, ut & crocata, camphora (ſicuti ex externa *camphoræ* acceſſione *abortus* concitationem peculiari obſervatione deſcribit *Borellus*) ſulphurea, myrrhata, quin imo confuſa ejusmodi compoſita, mellita, valde dulcia, inconvenientem fermentationem cum bilioſa ſaburra in inteſtinis & primis viis concitantia, multa theriacalia, *opiata*, aliaque, cum quibus omnibus plurimum formationis actus peſſime impeditur, confunditur & annihilatur, de quibus merito primo loco dicendum nobis fuit.

§. VII.

Sicuti hæc talia famoſa remedia multoties non modo *temere*, ſed & *conſtanter* commendari, & in gravidis ex præmatura ſapientia & vigilantia adhiberi ſolent, ita ejusdem cenſus

ſus & dignitatis ex alio capite petita ſunt conſilia illa & auxilia cum quibus male judicata illa læſio *facultatis retentricis* Uteri corrigenda urgetur, quæ communiter etiam *Antihyſterica* audiunt & radices & herbas nervinas acriores ſpirituoſas ſubtiles ſulphureas & oleoſas includunt, ut & ſemina talia & gummata, ex quibus eminet Aſa fœtida, quo referendum eſt anceps illud & ſæpius fallax *Caſtoreum*, quod æque nonnunquam medica perſuaſione ac fœmellis conſultatricibus plenis buccis & ſub promiſſione miraculoſi adjumenti commendari & obtrudi ſolet, quo deſuper pertinent Vinum illud matricale Sennerti, Aquæ refrigerantes, Spiritus artemiſiæ, matricariæ, pulegii, ut & Eſſentiæ tales, Tincturæ crocatæ, ſulphuratæ, vitriolatæ, Elixiria uterina, P. P. oleoſa, Species prædictæ, inutiles & ſteriles Feculæ, Trochiſci de myrrha, Pilulæ de Caſtoreo & fœtidæ, Laudanum uterinum, Adſtringentia omnia, quæ ſingula ejusdem efficaciæ ſunt, ut fœtus formationem magis *impediant*, hanc ita dictam facultatem retentricem efficacius *lædant* & certius debilitent, eoque ipſo *abortum* potius *promoveant*, quam *præoccupent*, cum quibus hinc inde in praxi Medica gravis error committi poteſt; quod in ipſo eventu ſeſe verificat.

§. VIII.

Neque hæc ſolum ut remedia incerta & plurimum noxia a nobis producuntur, ſed pertinent huc etiam *externa* illa adjumenta ſuſpecta, quæ adeo jam invaluêre, ut non modo pro *neceſſariis* reputentur, ſed etiam ſi negligantur, pro maximo *errore* & flagitio declametur. Sunt vero talia partim *Unguenta* & *Linimenta*, quo etiam *Emplaſtra* & *Cerata* pertinent, partim etiam *Sacculi* & *Fomenta* ex oleoſis, acrioribus, ſubtilioribus & nervinis parata, quæ honoratioribus & illis quibus non eſt curta ſuppellex, injunguntur, ubi neutiquam prætervidendum aut negligendum eſt illud problema hiſtorico-practicum. 1) Quod fœmellæ *hiſce inſtrumentis* utentes *facilius* non modo *abortiant*, ſed *difficiliorem* inſimul partum experiantur, quam illæ, quæ talia *non* adhibuerunt; 2) Cur *honoratio-*

res fœmellæ *facilius* & fæpius *abortiant*, & *difficilius* pariant, non æque vero *inferioris* fortis, aut quæ rus colere folent, fœmellæ, quæ tamen fub *laborioſis* motibus & variis *perverſis* corporis agitationibus multam faculatem *retentricem* (uti dici folet) in genere *conſumere* folent, ut exinde etiam huic facultati retentrici non leve præjudicium de *neceſſitate* quadam fupervenire deberet. Unde recte dixit *Lindanus*: *fœminæ gravidæ nunquam melius valent, quam quando nihil medicamentorum aſſumant.* Tanto magis vero taxandæ funt perverſæ illæ *Fomentationes* & *Suffimigia*, quibus immediate Uterus per loca genitalia affici folet, & ex quibus per magnam quandam fallaciam Elenchi ſolidum aliquod adjumentum promittitur & expectatur, quæ tamen communius *ſenſibilem* illum motum, in & circa Uterum exerceri ſolitum, magis alterant, ac proinde *principium* hujus motus ad *excluſionem* inconvenientis ejusmodi *vaporis*, ſimul vero etiam ipſius *fœtus* ſenſibilius provocant; Quæ vero excluſio cur in omnibus illis, quibus ejusmodi externa adhibita fuere non obtingat, *differenti ſenſibilitati perſonali* adſcribendum erit.

§. IX.

Huc etiam pertinet inconſultus ille & diffuſus uſus *Balneorum* vel ſimplicium, vel naturalium, vel cum herbis nervinis paratorum, quæ jam paſſim a *Foreſto* & *Zacuto* in tali ſtatu ſuſpecta & periculoſa declarantur, & quæ, utpote in genere, *parum* gravidis conferunt, *plethoricis* vero & valde ſpongioſis plane *nihil*, ita communiter perperam adhibentur, tanto magis vero, quia partes magis *relaxando* motum legitimum *enervant*, neque imbecillitatem illam ſuſpectam meliorant, imo cum Balnea talia ad impetuoſiorem *commotionem* facillime contribuant, eo ipſo etiam fœtus incremento præjudicioſa ſunt, quin imo parum auxilii ex nervinarum ſpecierum additamento expectandum erit, quarum ſubtiles ſubſtantiæ in aquam receptæ illicoque confluentes vix ſufficienter intimiora corporis viſcera penetrant, ſed nonniſi ſuperficiem illorum attingunt, quæ ſi concentratiores eoque ſubtilio-

tiliores essent, quales tamen sub æquæ interfluxione non sunt, intimiora corporis paulo facilius penetrarent, unde neque Balnea talia tanti usus sunt, quanti hinc inde Cataclysti κῶς & per Hyperbolen commendari & declamari solent. Quin denique rarissime illa morbida *Uteri strictura* extimescenda est, ob quam forte fœtus expandi & formari commode cum convenienter non queat, ut exinde huic debitæ generationis negotio aliquod incommodum immineret, & deinde abortus talis de necessitate veluti quadam insequi deberet, ita rarissime Balnea talia fructuose adhibentur, neque propterea tam late & longe commendanda & injungenda veniunt.

§. X.

Paucissimis etiam *Adstringentium* remediorum reminiscimur, quæ pari certitudine ad *abortus* concitationem contribuunt, interim hinc inde pro *confortando* fœtu imo *præcavendo* abortu commendari solent, sive usta, sive terrea, sive alia calcaria, imo non raro etiam mineralia & vegetabilia sensibilius constringentia, quasi per hæc fœtus mediantibus secundinis utero firmius affigi queat, a quo deinceps validius contineri debeat, cum tamen hæc remedia naturam eminus ad strictiuram uteri inclinantem & fœtus exclusionem quandoque mitioribus motibus molientem ita instruant & disponant, ut vel motus tales strictorios in utero præsentius, activius & vehementius exerceat, vel una *cum adstrictorio* & occlusorio effectu reliquas necessarias & utiles vitales *Secretiones* & *Excretiones* cohibeat & ex hac vitalis ordinis *turbatione* tanto magis ad abortum concitandum acceleret, sicuti talia remedia præcipue alvi successum impedire solent, qualem *constipationem* ad abortum disponere & disposuisse allegat *Hild. Cent. 6. Observ. 62.* Utpote cum quibus adstringentibus primam illam causam, ob quam in ejusmodi statum prolapsa est, ejicere & sese ab hoc incommodo liberare gestit; Unde merito inconsultum talem & temerarium Adstringentium usum ut *suspectum* depingimus; Hæc ipsa vero sicuti *interno* usu multoties siniistrum effectum largiuntur, ita non minus

externa applicatione dubie,incerte imo communiter noxie operantur, tanto magis vero, si sub indifferenti credulitate pro confortando Utero & continendo fœtu confidentius adhibentur.

§. XI.

Quantam censuram *Opiata* aliaq; narcotica mereantur,quæ varie nonnunquam gravidis offerri solent , facile attenta experientia edocebit ; Quamvis enim hæc nonnunquam sub specioſa *analepseos* inducendæ commendatione floreant, nihilominus hæc analepsis tam suspecta est,ut potius exinde legitimi & salutares motus & justum cæteroquin hoc fœtus formandi negotium insigniter pervertatur, dum quidem intercurrentia quædam pathemata veluti vomitus molesti, cardialgiæ, capitis dolores, pathemata congestoria cito mitigantur, sed suspectæ illæ consecutiones *recurrentium* molimina per alia loca evacuationem urgentium ex usu talium remediorum certius verificantur, ubi ejusmodi pathemata non æque statim fœtui præjudicioſa, consopiuntur quidem, sed longe deteriores effectus & successus infallibilius provocantur. Unde narcotica talia stupefactoria si non directe & proxime, tamen indirecte & in successu ad abortum disponunt. Quin imo,etiamsi abortus ex aliis causis intervenientibus nonnunquam extimescendus veniat,semel quidem motus ejusmodi fœtus exclusioni dicati per opiata retardari & consopiri possint, hi vero ex leviſſima alia causa tanto majori vehementia recurrunt, & longe deteriores eventus inferunt. Ceterum ejusmodi narcotica a *B. Ettmüllero* ad illas etiam causas *abortum* inducentes referuntur, primario quidem ex fundamentis experientiæ,quamvis alia connexionis & theoriæ argumenta proferat.

§. XII.

Non negligendæ a nobis sunt famoſæ illæ *evacuationes*, quæ sub diversa mala applicatione cum nocumento abortum promovere solent,quamvis alibi etiam notorie abortum præoccupare, si legitime commendentur. Loquimur Primo

mo de *Venæ Sectione*, cum qua nonnunqum ex consilio Medico gravidis *prospici solet*,& quam *Fernelius*, *Rondeletius*, *Savanarola*, *Forestus*, *Frambesarius*, *Sennertus*, *Santorellus* & *Zacutus Lusitanus*, *Panarolus*, *Grembsius* ad præoccupandum abortum non inelegantibus aut infirmis argumentis a priori & posteriori instructi commendant,quo etiam pertinent observationes *Sommeri in A. N. C. Dec. 2. An. 3. obs. 104--5--6. Raygeri Dec. 1, An. 6. obs. 204*, quibus abortus per V. S. præoccupati sistuntur, imo occurrunt ejusmodi observationes, abortus successum ex neglecta V. S. significantes, ubi vix secure ad experientiam *Stalparti van der Weil* provocari & procedere decet, qui *Cent. obs. 65.* reminiscitur fœminæ gravidæ, cui quadragesies ac novies vena secta est sine damno. Quæ V. S. cur nonnunquam male *cedat*, ex *mala* potius *ordinatione* contingere asserimus, utpote cum qua nonnunquam error, in *mensura*, *tempore*, *subjecto* & *pathematibus* vix excusandus committitur, ut propterea evacuatio talis non ex oraculo *Hippocratis*, aut *Altomari* penitus e therapia Medica *eliminari* debeat, cum jam abunde constet, quales V. S. *Hippocrates* in gravidis damnaverit, utpote quæ *largiorem* sanguinis eductionem inferentes,vix in gravidis nostratibus ullum locum obtinent, sed tanto certius siniſtrum eventum conciliant. Ejusmodi itaque sanguinis ventilationes, quoniam multoties inopportune etiam, sine mala intentione, sed sub spe auxilii ferendi applicantur i. e. citra respectum *temporis*, *mensuræ*, *pathematum*, *necessitatis* & ipsius *subjecti*, ubi indifferenti tempore, tali etiam mensura in ipsa pathematum exacerbatorum statu commendantur, ita etiam mirum nullo modo esse debet, cur quandoque male cedant; In quo quidem negotio mediæ ætatis Medici admodum circumspecti fuere in inquirendo & annotando illo tempore in quo tanto minus V. S. fœtui noxia inferri queat, de qua re agit *Zac. Lus. Medic. Princ. Hist. l. 3. hist. 12.*

§. XIII.

Gravidæ, quæ communiter *alvum* segniorem imo sic-

ciorem

ciorem gerunt, paſſim etiam ad hanc *excretionem* incongruis remediis promoventur, vel *ſtimulantibus*, vel *flatulentias* concitantibus, adeo, ut modo loco debitæ evacuationis *enormes* alvi fluxus concitentur, quos jam ſuo tempore *Hippocrates* ad abortum inferendum efficaces denunciavit *Sect. V. aph. 34. & 60.* ſive ſponte eveniant, tanto pejus ſi exſtimulati fuerint, modo etiam *flatulentiæ* moleſtæ & ſuſpectæ, imo atrocia & noxia *colica* mala provocentur, ex quibus ipſis iterato recurrentibus & vehementius inſiſtentibus non alia niſi talis noxia *abortus* promotio enaſci poteſt, quemadmodum *Schulzius in A. N. C. abortum ex uſu Mannæ concitatum* allegavit, ex qua inconvenientes commotiones in primas vias introductæ, imo inſuper noxiæ flatulentiæ in inteſtinis conciliatæ ſunt, ut poſt hac hæc fœtus excluſio ſecuta ſit, quo loco certe minus ſecurum eſt ejusmodi eventus innoxios exſpectare velle, quorum recordantur in *A. N. C. Ledelius & Wedelius* & alibi etiam *Schenckius de gravidis ex Diarrhœa, Dyſenteria & uſu Draſticorum purgantium innoxie liberatis.* Interea cum in partibus inferioribus, tanto magis utero vicinis nulla talis ſtimulatio in gravidis locum habeat, reprehendenda omnino ſunt ejusmodi tentamina; Quin ſequuntur etiam ejusmodi temeraria evacuationem nonnunquam graves *Teneſmi*, de quibus *Hippocrates* dicit *Sect. VII. aph. 27. Si prægnanti Teneſmus ſuperveniat, abortire facit*, id quod etiam *Lanzonius* confirmat in *A. N. C. Dec. 2. An. 10. Obſ. 143. de abortu ex Teneſmo*, quos teneſmos etiam in gravidis *Foreſtus* taxat; Utpote vero hæ inconſultæ alvi exturbationes ejusmodi cenſuram incidant, ita non minus illa remedia merito rejicienda veniunt, quæ ad *flatulentias* concitandas, tanto magis in fœminis, hac moleſtia alias uſitatius afflictis, inſerviunt; Hæ enim flatulentiæ *inteſtinorum* (non enim loquimur pro præſenti de illa ſuſpecta Veterum *uteri* flatulentia, quam *Avicenna* acriter reformidat) quantum damnum & moleſtias alias inferre ſoleant, docet accurata experientia, unde tanto gravius gravidas offendunt, ut facile iſtas abortus excipiat. Ceterum

cetum infelix talis *abortus* concitatio per *purgans* remedium in Hist. pract. allegatur a *Zittmanno in Medic. Forens. Cent. IV. Cas. 64. cum responso Facult. Med. Lips.*

§. XIV.

Prout *Gravidæ* præterea familiarissime *Plethoricæ* existunt, id quod vel ex ipso conspectu *turgidarum* venarum, per superficiem corporis discurrentium, patescit, quo merito accensenda est illa notabilis *distensio* venarum *uterinarum* sub ingravidatione, quæ adeo capaces reperiuntur, annotante *Graf. de mulier. orig. gener. dicat.* ut etiam digitus mediocris in earum capacitatem immitti queat; ita non certe minimus est error & noxius ausus, quando hæc plethora remediis supra recensitis *calidis* & volatilibus commovetur, ubi loco roborationis, molestæ & suspectæ ejusmodi sanguinis turgefactiones, oppletiones, infarctus, imo denique febriles commotiones, aut perfectæ tales febres acutæ, inflammatoriæ concitantur, in quibus facillime ejusmodi fœminæ *abortiunt*, docente ut experientia, ita ex illa *Hippocrate sect. V. aph. 30. & 55. A. N. C. Dec. I. An. 6. & 7. Obs. 24 Hild. Cent. IV. obs. 56. Foresto l. 28. Obs. 67. in Schol.* Et quamvis hæc circumstantia iterum ex observationibus practicis exceptionem aliquam admittat, qua gravidæ possint allegari, quibus sub febrium invasione & decursu nullus abortus contigit, sicuti *D. D. Præsidis* cognita est Nobilis quædam mulier, quæ gravida tertiana corripiebatur, qua per integrum mensem laboravit, ex hac vero male tractata in acutam vehementem incidit, ex qua vero etiam sub divina gratia & benedictione sine abortus consecutione evasit, & post decursum trium mensium filium sanum & integrum peperit; Nihilominus ejusmodi *infrequentioribus* eventibus non secure aut generaliter confidendum est, sed a familiari noxio tali exitu argumentando, prudenter & circumspecte secundum scientiæ & conscientiæ justum dictamen versandum & procedendum est; Allegarunt ejusmodi *abortus* consecutionem ex *continua febre in tertianam* transmutata *Barthol. Hist. Anat. Cent. 3. hist. l. & Schenkius l. 4. de gravidis.*

§. XV.

Merito insuper atro carbone denotandæ sunt improvidæ *Febrium suppressiones* & temerariæ ac præmaturæ cohibitiones in gravidis, quibus optime prospici & succurri posse per ejusmodi perversam methodum perperam creditur & promittitur, sub sterili illa persuasione & fallaci circumspectione *retinendi* & conservandi fœtum, ex quo vero tentamine gravidæ in alia ardua *pericula* & labes *proprii* sui corporis conjiciuntur, ut dehinc Natura pro ejiciendo *peregrino* corpore, ut *suo corpori* tanto magis prospicere queat, laboriosa sit & totidem intenta; Quinimo posset quidem *nonnunquam* fœtus talis conservari, etiamsi gravidæ ejusmodi transitorio tali morbo correptæ fuerint, modo hæc *suspecta* consilia & auxilia nunquam adhibita & applicata fuissent, ut in fine denique natura matris per *malam* medicationem in ejusmodi abortum *conjiciatur* & seducatur. Quo pertinent illi perversi assensus medici, quando fœminæ gravidæ sibi imaginantur & persuadere solent, quasi *calculo* molestatæ & obrutæ essent, cui persuasioni temere & inconsiderate auscultari, ac remedia contra calculum adhibere velle, (quæ communissime diuretica sunt i.e. vias urinarias stimulantia,) idem est, ac ejusmodi subjecta ad abortum noxium disponere & provocare; Hinc etiam talia remedia, per sensibilem stimulationem operantia, in gravidis fœminis merito a peritis Practicis condemnantur, tanto magis, quia alias veræ *nephriticæ* fœminæ gravidæ ad *abortum* inclinant, annotante *Mauriceau l. 1. c. 13.* & *Panarolo Pentecoste 3. obs. 281;* Unde non mirum est, si *stimulantibus* ejusmodi remediis ultro urgeantur, quando perfectæ nephriticæ sunt, aut quando temere ejusmodi remediis offenduntur, ut tanto facilius *abortus* insequatur. Quemadmodum denique *inflammationes* internæ gravidis valde noxiæ esse solent, tanto magis si ipsum uterum offendant, quales inflammatorias & erysipelaceas invasiones jam *Hippocrates* tali sensu *funestas* prædicavit *Sect. V. aph. 43.* Ita si *inflammationes, erysipelata* aut *phlegmones* insignes, quæ in *externis* corporis partibus

tibus occurrunt, per malam medicationem *repellantur* nonnisi proximam causam & occasionem ad *abortum* contribuunt; Unde in hisce etiam circumstantiis circumspectionem & attentionem commendamus.

§. XVI.

Hucusque multiplices causas recensuimus, & talia *media*, cum quibus noxie *abortus* concitari potest & solet, quæ sicuti teneriori adhuc fœtui vim inferunt, ita ex horum consiliorum & ausuum improvida & inconsiderata applicatione fœtus jam *vitalis*, ut communiter dicitur, i. e. motu *locali* præditus, quem communiter *animatum* appellare assolent, vita sua & præsenti integritate privari & ad præmaturam exclusionem promoveri potest, quas occasiones etiam latius descripsit *Zac. Lusit. Medic. Princ. hist. l. 5. obs. 3. quæst. 3.* Unde sufficiet paucis allegasse, quod *talia* medicamina fœtui ita dicto *vivo* quam maxime etiam præjudiciosa & *noxia* sint: Cum vero propositum nostrum non urgeat, ut in hac ultima materia describenda latius discurramus, ita hic subsistimus, neque æque mens nostra est omnes abortus causas ex instituto describere, sed illas potius explicandas suscepimus, quæ ex *imperitia* & *negligentia* primo loco *medica* profluere, & passim etiam emergere solent, unde jam secundo loco descendimus ad illas principaliores *causas*, occasiones & aberrationes, quæ ab ipsis *fœminis* præbentur & committuntur, non quidem semper directe & *ex intentione* pro abortu concitando, sed ex *negligentia* & minus circumspecta animi & corporis sui moderatione & regimine; Quapropter ex ejusmodi causis etiam *potiores* & *familiariores* recensitæ sufficient.

§. XVII.

Quantum vero valeant ad *immutandos* consuetos vitales motus *Animi pathemata*, valido aliquo documento contra illam mechanicam superfluam speculationem & necessitatem quotidiana experientia edocet, quippe quæ commotiones tanto certius in *gravidis* efficaces deprehenduntur, quanto frequentius ex ira, præcipue non satiata, terrore, de-

ſiderio immodico, curis & ærumnis multiplices abortus occurrere ſolent, ex quibus illæ, quæ alias ad illud patheticarum commotionum exercitium ſenſibiliter & præcipitanter inclinant, tanto certius *abactionem* talem experiuntur, quo alias in *motibus* ſuis diſponendis, gerendis & dirigendis valde *ſenſibiles* exiſtunt; Unde ſane nulla cauſa *præſentioris* & numeroſioris efficaciæ pro concitando abortu, quam hæc ipſa, occurrit, ut tanto magis in ſenſibilibus fœminis ejusmodi occaſiones & commotiones evitandæ, præoccupandæ & interdicendæ veniant. Non infimi etiam cenſus in hac claſſe ſunt illæ commotiones patheticæ cum *immoderatis deſideriis* ſuccedentes, quibus fœminæ varia *abſurda* comedenda ſeligunt, ſollicitant, imo anxie ac laborioſe inquirunt & exclamant; Ejusmodi ſtolidi *appetitus*, vix rationaliter a pravo illo & corrupto *fermento* & acido ſtimulante in Ventriculo deduci poſſunt, cum in omnibus reliquis fœminis, ſub geſtatione fœtus cruda diæta utentibus, familiare hoc accidens eſſe debeat, quod tamen eventui & quotidianæ experientiæ numeroſiſſime & quam maxime contrariatur, tanto magis in magna turba plebejarum & ruſticarum gravidarum; ſed quoniam illi appetitus in *illis* fœminis communiſſime occurrere ſolent, quæ alias in deſiderio & appetitu ſuo *lepidæ, delicatæ, inconſtantes, aberrantes* & *pertinaces* eſſe ſolent, ita merito Picam talem & Malaciam pravis *deſideriis* & *patheticis motibus* annumeramus, ex quibus non modo propter deglutita abſurda, ſicuti vitales functiones plurimum in genere turbantur, ita hoc ſenſibile negotium geſtandi & fovendi fœtus impeditur & confunditur, exinde etiam abortus concitatur, ſed etiam quia hi appetitus ex pravis & *perverſis moribus*, intentionibus & pathematibus profluunt, tanto facilius ejusmodi *excluſio* acceleratur, quam nihil promtius, ut modo diximus, quam animi commotiones ſenſibiles & tenaces concitare & procurare poſſunt: deſcripſit ejusmodi noxam fœtui ex Pica illatam *Riedlinus A. N. C. Dec. 3. An. 5. & 6. obſ. 128.*

§ XVIII.

§. XVIII.

Secundo loco allegandæ veniunt illæ graves *aberrationes in regimine*, quo pertinent inconsuetæ, subitaneæ & sensibiles *mutationes caloris* & *frigoris*, quas jam suis temporibus *Hippocrates*, *Massarias*, *Primerosius* & *Jonstonius* reprehenderunt, utpote quibus solennes secretiones & excretiones reliqui etiam motus *vitales* tanto magis in *sensibilioribus* subjectis insigniter *turbantur*, ut sub hac *motuum* & *humorum* concitatione, impulsione & retropulsione Natura ad temerarium hoc tentamen inique provocetur. Huc etiam pertinent inconvenientes *gracilitatem* & *formositatem* corporis affectantes *strictura*, *compressiones* & *ligaturæ* abdominis & lumborum, quas *Mercurialis l. de M. M.* notanter recenset, non minus etiam fortes corporis commotiones per *saltationes*, *ponderum elevationes* & *gestationes* aut alios labores, partium immodicas *distensiones* inferentes; quo insuper illas *internas* humorum commotiones per *inebriationes* in dissolutis fœminis introduci solitas referimus, quas vero species singulas ex aliis ad nauseam repetere inconveniens esse reputamus. Hoc vero loco adhuc quam maxime attendendam commendamus *Plethoræ* rationem, utpote quæ post *animi pathemata* proinde non modo ad *abortum* subeundum disponere, sed & illum plane sub certis circumstantiis introducere solet, id quod jam ex antiquissimis annotavit *Galenus*, quando nimirum sub ejusmodi perversis & negligentioribus *regiminibus* aliisque pravis *tentaminibus* indiscretim & inconsiderate plethora hæc commovetur, ut non rarum sit, ob plethoram talem semper conservatam in una fœmina *plures* abortus insecutos esse & vidisse, quos tamen imposterum prudens, tempestiva & *circumspecta* sanguinis ventilatio præoccupavit, cujus dignissimæ & in praxi medica utilissimæ circumstantiæ jam uberrimam mentionem fecit *Magnif. D. D. Stahlius in Disp. de Abortu & Fœtu mortuo.* Propterea etiam invalescere solent illi abortus *habituales* stato ordine & tempore recurrentes, quales recursus in prælaudata *Dis-*

ſertatione allegantur; Hujusmodi abortus certo tempore & ſeptimana recurrentis hiſtoriam practicam lectu dignam profert *Clauderus in A. N. C. Dec. 2. A. 7. obſ. 148.* conf. *Panarolus in Pentecoſte 1. obſ 10. de Muliere quinto Menſe ſemper abortita, V. Sne præſervata. Amatus Cent. 6. cur. 50. Mercurial. tom. 1. conſ. 57. Zecchius conſ 94.* Tanto facilius vero talis *plethora* ad abortum *promovere* non modo poteſt, ſed quod maximum eſt, etiam paſſim *ſolet*, quando alias ejusmodi fœmellæ *largiorem* menſtruum fluxum expertæ ſunt, aut *artificialium* ſanguinis eductionum adminiſtrationibus ſeſe hinc inde *addixerunt*, quæ tamen ſub hoc graviditatis ſtatu, menſtruo præprimis hoc fluxu reſtitante, incurioſius *negliguntur*, nihil inſuper *diæta* immutatur, ſed plena & frequens conſervatur, præterea etiam *ſedentaria* ac otioſa vita multipliciter concurrit, ut dehinc tanto magis talis plethora colligatur, quæ denique præcipue in *ſenſibilibus* gravidis tanto citius & facilius *alterari*, & ſub tali *ſocia* matris & fœtus ſenſibilitate noxia exiſtere ſolet.

§. XIX.

Sicuti variæ ejusmodi inconſultæ *commotiones* abortum concitare & promovere ſolent, ita non minus ipſa nimia Quies & otiola vita, (quæ communiſſime diuturnas abdominis *compreſſiones* ſub gravidarum deſidia inferre ſolet) eundem procurare & producere hucusque ſuevit; Prout inter alios *Schenkius l. 4. obſ. medic. de Gravidis, tit. abortus ex nimia quiete* reminiſcitur; Hæc enim *ſedentaria* vita ut non ſolum ad *plethoræ* geneſin facile & multum contribuit, ita præterea ad *ſpiſſitudinem* moleſtam & ſuſpectam ſanguinis conciliandam apte ſatisfacit, quæ deinceps *progreſſivo* vitali motui non leve offendiculum & *impedimentum* inferre ſolet, ut nonnunquam Natura pro *exoneranda* hac moleſta quantitate & pro *corrigenda* inſimul ſpiſſitudine ad excretionem ſanguinis menſtruam conſentiat & contendat, inſuper vero etiam fœtum, tanto magis, ſi adhuc tenerior exiſtat & motibus facile obediat, excludat, tanto magis vero, quod iterum & non ſuperficiarie notandum, ſub ejusmodi otioſa & ſedentaria vita abdo-

abdomen, eo ipso vero etiam uterus moleste comprimitur, ut in hujus sufficienti *expansione* impedita & destituta Natura necessario *hospitem* suum propter *capacis* & congrui spatii defectum exturbare debeat. *Immoderatus* denique *motus* corporis huic quieti oppositus ad immodestas sanguinis *commotiones* sufficit, quæ vero in gravidis plethoricis sensibilibus, excretionibus sanguinis largioribus *adsuetis*, utplurimum noxiæ & præjudicioſæ sunt. Et hæ principaliores sunt causæ & occasiones, quibus ex sua parte gravidæ quandoque per *negligentiam*, immodestiam & *imprudentiam* abortum promovere passim solent. Quales potiores causas etiam alibi collegit *Crato Consil. Medicin. Consil. 352.*

§. XX.

Quemadmodum vero omnis ignorantia, negligentia & temeritas sub *errorum* titulo comprehenduntur, ita etiam merito sub *pœna* stant, qua partim *artifex* minus circumspectus & audaculus, partim etiam *fœmina* improvida & negligens afficí debent, ita sane minime in rebus, *vitam* hominis concernentibus, ignorantia rationalem excusationem admittit, & quamvis Medicus hoc delictum, nimirum exturbationem fœtus, neve *velit*, neve *intendat*, sed potius bono animo ejusdem *conservationi* inhæreat & propterea non in pœnam *consentire* videatur, attamen vix inultus hic error auferri potest (dum ex aliqua temeritate profluit) quamvis non æque corporali pœna puniendus existat, cum præter voluntatem committus fuerit, ut tali ratione justa aliqua & *convenient* pœna, circumspectionem, attentionem, omnis experimentandi libidinis excussionem in rebus dubiis & incertis abstractionem inculcet, edoceat & conciliet, cum contra ubi nulla *pœna* ibi nullus *metus* occurrat; Exinde enim invaluit illud opprobrium, quod omne temerarium homicidium capitalem pœnam inferat, medicis vero concessum sit impune occidere, quod etiam h. l. valet, ubi cum incertis ejusmodi remediis & consiliis abortus promovetur, ut nihilominus talis artifex non propter *intentionem*, sed propter malam *inven-*

tionem

tionem culpandus ſit & juſtitiam ac pœnam mereatur. Quo certe referendus eſſet textus ille *JCtorum l. 38. ff. de pœnis §. 5. Qui abortionis aut amatorium poculum dant & ſi dolo non faciant, tamen, quia mali exempli res eſt, humiliores in metallum, honeſtiores in inſulam amiſſa parte honorum relegantur; Quodſi vero mulier aut homo perierit, ſummo ſupplicio afficiuntur.* Ubi hic textus non æque de poculo per *intentionem* ad abortum concitandum oblato loquitur, ſed in hac oblatione *dolum* excuſat, i.e. malam illam intentionem & voluntatem; interim emphatice ad *malum exemplum* reſpicit, adeoque tunc demum *pœnam* dictitat; ita poſſet etiam hic textus in illos quadrare, qui per *ignorantiam* & *negligentiam ſine dolo* alia remedia offerunt, ex quibus tamen abortus ſub individualibus circumſtantiis oritur, ut hoc ſenſu etiam poculum abortionis nuncupari queat, id quod etiam dehinc eventus teſtatur, ubi merito exulant illæ excuſationes: Ich hätte es nicht gedacht! Es war nicht alſo meine Meynung; ſed germana & ſincera veritas reſpondet: Verſehen iſt auch verſpielt; unde omnis talis negligentia pœnam meretur, quamvis non *corporalis* ſecundum *JCtorum* mentem eſſe poſſit *Vid. Leg. de Rerum & Verb. ſignific. l. 6. Tit. 1. quæſt. 2. num. 1.*

§. XXI.

Quinimo, cum artifices in tali medicatione & cum ejusmodi inſtrumentis *abſolute* certi, ſecuri & firmi eſſe haud queant, ſed communiter tecte *dubii* & *ſuſpicaces* exiſtant, ita ſi nihilominus ſub tali incertitudine & titubatione ejusmodi conſilia & auxilia applicant, eo ipſo *conſentiunt* in duplicem *fidem* & *duplex* etiam *præmium*; vel ſi res bene cedat, in *gloriam* & bonam exiſtimationem obtinendam & *Soſtrum* dignum acquirendum, vel ſi male exeat, in *vituperium* & ignominiam, quibus tamen deinceps quovis ſtudio declinandis ſedulo invigilant & proſpiciunt; In ultima vero hac circumſtantia tacite conſentiunt in promeritam pœnam, ſecundum illud *JCtorum: Qui conſentiunt in delictum, conſentiunt etiam in pœnam.*

pœnam; Quod vero Medicus utrumque attendat eoque consentiat, anxia nonnunquam expectatio Soſtri, aut ſi res male ceſſerit, accelerata remotio & per multos tropos diſtracta excuſatio atteſtantur. Neque ſolum malus artifex pœnam meretur, ſed ipſæ etiam *fœminæ* improvidæ & negligentes, quæ abortum perpeſſæ ſunt, quibus quidem abortus nulla pœna eſt, ſed quæ *propter* abortum puniendæ eſſent, ut impoſterum pravos ſuos mores emendent & deponant, contra vero circumſpectiores & prudentiores evadant, omnes temeritates & negligentes tractationes circumſpecte evitent; ut ita tali ratione *fœtus* magis vindicandus ſit, qui a matre hanc violentiam ſuſtinuit, alias æque ejusmodi fœminæ (ubi nullus vindex & nulla pœna eſt,) nullam etiam culpam agnoſcent; ſed impoſterum & circumſpectius verſari, & pravas illas animi & corporis commotiones, fœtui maxime noxias, effugere & omittere diſcent. Quamvis vero ejusmodi fœminæ non æque perpetuo proæreti*κῶς* cum ejusmodi malis moribus & regiminibus abortum urgeant, attamen propterea non penitus pœnam declinant aut excidunt, ſed mitiorem juſtitiam & lenius judicium merentur & incidunt; Quicquid enim per *negligentiam* contigit, illud *erroneum* eſt, omnis vero talis *error* præſupponit *culpam*, omnis *culpa* meretur *pœnam*, aut ut *JCti* exprimunt: *Magna negligentia culpa eſt*; imo etiam alias magnam *negligentiam* pro *dolo* exprimunt, quamvis aliqui eundem non pro *vero*, ſed *præſumto* explicent. Denique prout nonnunquam Cauſidicus judici vim faciens æque pœnam incidit & ære mulctatur, ita medicus pariter, qui negligenter aut temere Naturæ, tanquam motuum vitalium judici & gubernatori vim facit, pœna affici deberet, ut impoſterum omnem immodeſtiam, negligentiam & ignorantiam, in cauſa alias integra bene regenda & defendenda, excutiat, aut cauſis & remediis dubiis non inhæreat, multo minus illa applicet, unde *conſultius eſt, nihil conſulere, quam male aut dubie conſulere.*

§. XXII.

Sed placet ad ſcopum noſtrum iterum revertere, & pro

meliori ordine ac connexione illas malas & *ſiniſtras judicationes* allegare, ex quibus deinde conſilia talia & auxilia inconvenienter *indicantur* & incongrue etiam applicantur. Multoties enim perperam ſibi perſuadere ſolent artifices, quod *fœtus* in utero multiplicibus, imo quotidianis, *læſionibus* ſubjaceat aut affligatur, qui modo ad ſenſum antiqui concentus ſuſpectam *intemperiem* frigidam, alias etiam calidam uteri accuſare ſciunt, quin etiam modo niniam laxitatem, alibi nimiam ejus ſtructuram inculpare norunt, quibus ſpeculationibus, & infrequentioribus eventibus in vita humana occurrere ſolitis dehinc acriter & auſtere inhærent, & ſic inutilibus & inconvenientibus magis curis invigilant, cum ſane ex centum gravidis vix una aut altera occurrat, cui talis labes aut huic alia analoga in utero vere obtingat; Unde certe peritus & rebus ſuis rationaliter conſulens artifex ejusmodi *infrequentes* effectus in *quotidianam* experientiam transferre & ſecundum illum rarum eventum cum ejusmodi remediis atoniam, frigiditatem aut caliditatem reſpicientibus ac corrigentibus luxuriari minime debet & ſolet; Non enim vel Pathologo, vel Therapeutæ confert inquirere, quid forte *fieri poſſit*, ſed quid in communi vita inter noſtrates præcipue aut illas nationes, ubi verſatur, *fieri actu ſoleat*. Quapropter ejusmodi ſpeculationes inconventes graviter communiſſime non ſolum poſſunt, ſed tanto certius & efficacius Medicum ſolent ſeducere, ut deinceps ejusmodi indicationibus *confortandi* Uteri temere aſſentiat & loco debiti auxilii non niſi grave nocumentum producat & inferat. Ejusdem furfuris conceptus ille diffuſus eſt, de *debilitate naturæ* matris in defungendo hoc geſtationis officio, ex qua falſa opinione omnia *pathemata* nonnunquam in gravidis occurrentia *debili* naturæ adſcribuntur, quæ tamen rectius *inſuetæ & averſanti* Naturæ debentur, quam deinceps *calidis* illis remediis *roborare* contendunt, ſed eo ipſo *anomalias* illas concitant & provocant.

§. XXIII.

§. XXIII.

Non ultimæ exiſtimationis eſt illa lepida conjectura & opinio de *ſanguine menſtruo* ejusque retentione ſub ingravidatione & geſtatione, quaſi cum illo tot *impuritates*, *acrimoniæ*, *fermenta*, *inquinamenta*, imo *venena* retineantur, quæ paſſim *ſtimulantem* ſuum noxium effectum exerentia, vomitus, flatulentias, colica tormina, hyſterica pathemata, alvi turbas & commotiones, ſpaſmos &c. producerent, quibus deinceps remediis edulcorantibus, evacuantibus, carminativis, antiſpaſmodicis, ſopientibus, cephalicis, nervinis, antiepilepticis, acrioribus aut miſcellaneis ſuccurri paſſim & ſuperflue ſolet, ut ſub tanto *inconvenienti* & perverſo talium remediorum uſu Natura matris *in ordine* ſuo vitali graviter *pervertatur* & confundatur, & quæ cum *directione* ſuorum motuum præcipue etiam occupata eſſe debet, in tali ſtatu non æque ſufficienter *fœtui* ſuo proſpicere poteſt, ſed eundem demum præ *tædio* & faſtidio impatienter *exturbat* & rejicit; Tanto ineptius vero tot confuſæ uteri *obviſcationes* & *vapores* finguntur, & ex iisdem tot hyſterica ſchemata & pathemata plebeja magis quam rationali medica concludendi ratione deducuntur; præterea remedia uterina, hyſtericæ paſſioni vulgo dicata calida carminativa prodiga etiam manu obtruduntur, ex quibus poſtea commotiones in abdomine & circa uterum anomalice ſuccedentes provocantur, ut propterea Natura matris ad excutiendum fœtum urgeatur & diſponatur; Huc etiam pertinent illæ præter neceſſitatem formatæ *ſpeculationes* de fœtu, (ut per primos menſes adhuc *tenui*, ita etiam *debili*,) quæ hunc indiſcretim *confortare*, confirmare & conſervare ſuadent, cum in ejusmodi tempore natura matris æque ac fœtus *ſocia* aliqua *ſenſibilitate* gaudeat, & diverſis aliis *motibus* ac perſuaſionibus ita dicendis libere *auſcultet*, ut dehinc natura matris promtius & expeditius hunc fœtum excutiat, quippe qui ejusmodi motibus ut ſenſibilis & tenuis adhuc facile obtemperat & ultimam hanc excluſionem ſubit. Tanto dignioris

animadverſionis hæc eſt circumſtantia in fœminis *ſenſibilioribus* & *delicatioribus*, quibus jam *ſemel* talis abortus obtigit, quando in proxima ingravidatione *inconvenientes* ejusmodi medicationes & inſtrumenta talia adhibentur, ut de *novo* plurimum ex iisdem *abortus* talis iterum noxie concitetur & inducatur.

§. XXIV.

Gravis hic & tanto magis culpandus *error* eſt, quando fœminæ, quæ jam *ſemel* abortum perpeſſæ ſunt proximo imprægationis tempore cum *ejusmodi* remediis uterinis confortantibus & acrioribus analepticis tractantur, quibus cum natura ita *impellitur*, ut denuo fœtum hucusque conſervatum tanto promtioribus motibus expellat, eosdemque impetus cum gravi *hæmorrhagia* obfirmet, ut impoſterum & tanto difficilius cum temperatiſſimis conſiliis & maxima circumſpectione motuum vehementiores progreſſiones mitigari queant, quo magis per *habitum* aliquem natura denuo conceptum fœtum impatienti aliqua audacia rejecit; Unde certe quandoque fruſtra & inconvenienter culpa in *Utero* aut *fœtu* inquiritur, quæ rectius *motibus* & hac *activitate* atque *ſenſibilitate naturæ* innitur, ut propterea nulla debilitatio aut effectus quispiam præcipue talis, qualem deſcripſimus, accuſari debeat, cum motus excedant, in *matre* gravida provocati & temere concitati. Incidit etiam hæc perverſa & diffuſa opinio de *imbecillitate fœtus* multoties in illa tempora, ubi fœtus jam localibus motibus præditus deprehenditur, qui ſi non perpetuo *æquabiles* contuſorios & volutatorios motus exerceat, ſed per aliquot dies magis *quietus* deliteſcit, ſtatim *debilis* aut ægrotationibus afflictus præſumitur, unde proximum refugium ad roborantia remedia inſtituitur, quæ multoties, imo communiter fruſtra & cum damno adhibentur, tanto magis, quia *non neceſſaria* ſunt, quæ noxa tanto certior & præſentior eſt, quo magis *ſenſibilis plethorica* & ad *commotiones* ſubeundas facilis exiſtit fæmina, imo quo copioſius & ſub perverſa methodo talia injunguntur.

§. XXV.

§. XXV.

Hinc ab experientia medica neutiquam abludit, quod ex confusa tali & incongrua tractatione fœtus *vivus* antea, nunc *emoriatur*, quem ut mortuum & *adversum* deinceps sensibilis natura matris prosequitur; imo denique ut mortuum & *indignum* excludit; Quapropter prædicta consilia, instrumenta & regimina æque pro fœtu vivo *enecando* & tunc demum ad exclusionem disponendo ac pro *abortu* concitando quadrant & satisfaciunt, unde in ejusmodi circumstantia omnino etiam circumspectione uti confert, quando fœtus *motibus* illis eminenter de *vita* testantibus gaudet Noxia vero omni modo persæpe est talis abortus concitatio, quia non modo in sensibilioribus subjectis cum magno periculo & *anomalia* succedit, sed & graves & pessimas *consecutiones* ac vitalium functionum turbas in matre, abortum perpessa, introducit, quare placet jam in ordine pauciſſimis potiora *phænomena* ad rem *medicam* pertinentia in *Historia* hujus abortus colligere & deinceps quantum sufficit per justas causas connectere, ut tanto magis perspicue pateſcat, quid commodi ex hac notitia in artem medicam affluat & redundet.

§. XXVI.

Obtingit itaque abortus *junioribus* familiarius, ut *activioribus* ac *sensibilioribus* fœminis, tanto magis insigniter *plethoricis* & diversis suæ plethoræ *commotionibus* adsuetis, quæ insuper *largas* & expeditas menstruas evacuationes expertæ sunt; tales fœminæ communiter etiam *animi* ad resolutiones & actiones *præsentioris*, præcipitis, vehementis, immorigeri & pertinacis exiſtunt; incidit proinde usitatius *abortus* in illa *tempora*, quibus alias ejusmodi fœminæ fluxum suum *menstruum* secundum consuetum temporis decursum subire & experiri deberent, tanto magis si antea hic fluxus justum *recursus sui* tempus servavit, tales fœminæ, si proxime *abortus* instat, experiuntur primum in *lumbis* gravativum aliquem, ponderosum, *tensorium* ac molestum sensum, una cum animi *tædiosa*, torpida, morosa & fastidiosa affectione,

appetitus majori dejectione, *morali* etiam rerum & occasionum intercurrentium, alias quidem acceptarum & gratarum, *aversione* & fastidio; *Mammæ*, quæ antea turgidiores & sufficienti naturali densitate præditæ fuere, nunc *laxiores* & pendulæ deprehenduntur, ex quibus etiam *Lac* imperfectum successive *emanat*, secundum illud monitum *Hippocratis Sect. V. aph. 52. & lib. Epid. 2. Sect. VI.* quæ vero circumstantia in illis gravidis observanda occurrit, quæ jam *vivam* i. e. locali motu præditum fœtum gestarunt. *Lumbi* antea magis *extensi*, nunc *constricti* magis comparent; *Facies*, solito magis *pallida* & stricta conspicitur, *oculi* etiam præter solitum concavi delitescunt, *vires* in externo habitu *languent*, imo conqueruntur ejusmodi fœminæ de *gravitate* membrorum, maxime *femorum*, pedum & reliquorum artuum. Si fœtus *nondum* vivus existit, *mammæ*, quæ antea successive *inturgescere* sueverunt, nunc iterum sub aliqua pendula laxitate *extenuantur*, secundum *Hipp. aph. 57. Sect. V.* In *abdomine* persentiscunt *pondus* molestum, quandoque ad latera *volutans*, quandoque oriuntur *inflationes* ventris incommodæ; *Abdomen*, quod antea in *altum* & antrorsum extensum fuit, nunc *pendulum*, laxum, *flaccidum* & squamosum deorsum inclinat; alternant nonnunquam ejusmodi molestiæ in abdomine cum *pressionibus*, *palpitationibus* & *angustationibus*; intercedunt *anxietates* citra notorias causas; corripit hinc inde ejusmodi fœminas *horripilatio* transitoria & intercursans, alternans cum *phlogosi* & *anxietate præcordiali*; Immutatus quandoque *calor* faciei ex *pallore* in roseum *ruborem*; *somnus* ut plurimum est *turbulentus* & inconstans, sub quo vero etiam horrida *insomnia* quandoque formantur. Affliguntur passim tales fœminæ capitis *vertiginosis* & *temulentis* sensationibus; fatiscit *motus* fœtus in utero, quando antea vivus fuit, quin imo nonnunquam ita *anxiæ* evadunt ejusmodi fœminæ, ut faciles & pronæ sint in *lipothymias*, dicunt: Es wäre ihnen so weichlich umb das Hertze; Quædam *tenesmis* intercurrentibus molestantur; si abortus ex nimia *violentia* oritur, convulsiones nonnunquam superveniſſe

veniſſe *Aëtius* obſervavit, quæ vero adeo familiarius non occurrunt. Quandoque obtingunt inanes *vomendi* conatus cum *nauſea* & *cardialgia* ſtipati; Intercedunt inſuper in quibusdam *palpitationes cordis*, quales circumſtantiæ diverſimode in gravidis antecedunt, donec tandem *ſanguis* primo paululum *parcius*, ſucceſſive vero *largius* & impetuoſius ex genitalibus profluat, & ſub multis *preſſoriis*, ſtrictoriis & tenſoriis doloribus ipſe *fœtus* exprimatur & rejiciatur, quamvis alias ſi fœtus mortuus tali ratione excluditur, primo aqua ſanguine tincta *loturæ carnium* inſtar effluat, donec etiam in fine *ſincerus* ſanguis affatim excurrat. Quando itaque poſt factam conceptionem *menſes* reſtitant, ſub ejusmodi vero & prædictis circumſtantiis recurrunt, non levis ſuſpicio eſt ſubſequentis & *futuri* abortus, quod indicium etiam antea citatus *Aëtius* tanquam palmarium ita dicendum *pathognomonicum* abortus ſignum annotavit; Et ita non æque plenarium aſſenſum *Blegny in Zodiaco Gallico An. 2. Menſ. Jul. obſ. 1.* meretur, quaſi *fluxus ſanguinis* ex Utero tali modo ſuccedens *innoxius* eſſe poſſit, modo non ex ejusmodi vena contingat, quæ cum *placenta* uterina cohæret, quod quidem plane reſervatum & rariſſimi eventus conſpicuum eſt poſtulatum, multam cæteroquin limitationem inferens & Medicum peritum nullo modo certioraus.

§. XXVII.

Ex hac pathematum Syndrome & multitudine facile apparet, quam *periculoſe*, imo *noxie* abortus ſuccedat, imo etiam non aliter, quam tam *ſuſpecte* exeat, unde placet adhuc paucis de noxio *exitu* & *conſecutionibus* periculoſis ejusmodi *abortus* differere. Communiſſime vero inſeparabilis ab abortu eſt magna, diuturna, impetuoſa, larga, imo excedens *hæmorrhagia* ad lipothymias usque diſponens & ſub multis anomalicis motibus decurrens (obſervatio enim eſt illa *Acoluthi in A. N. C. Dec. 2. An. 4. Obſ. 71. qua abortus omni lochiorum fluxu deſtitutus* exprimitur & deſcribitur, qualis in reliqua communi experientia rariſſimus eſſe ſolet) ſub quo fluxu circa illas rupturas & ſuperficiales uteri *dilacerationes* ſucceſſive

fungo-

fungoſum quoddam concrementum *tunicaceum* generatur, quod illico etiam aliquandiu remanet, ex cujus præſentia Natura ſemper *occaſionem* ſuſpicit hanc hæmorrhagiam denuo ac repetitis vicibus *innovandi* atque impellendi, ut propterea ſub multis inconvenientibus aliis concurrentibus motibus fœmina talis enormem ſanguinis quantitatem profundat, donec tandem vel *cachecticus*, in humidioribus ſubjectis *hydropicus* aut *tympaniticus*, in ſiccioribus vero & ſtrictioribus *hecticus* ſtatus inſequatur, aut ex *primo* tali abortu fœminæ in illum pravum ſtatum conjiciantur, ut facta *nova* conceptione denuo *novus* abortus facile ſuccedat, cum quo *fungoſa* talis epigeneſis tanto acerbioribus motibus ejicitur, & ex quo *repetito* abortu ejusmodi fœminæ denique perfecte *ſterileſcunt*, in *turbas* menſtrui fluxus prolabuntur, & tunc demum ſi antea ex ejusmodi incommodis evaſerunt, plenarium *cachecticum*, *hydropicum* aut *hecticum* ſtatum incidunt ac facile ſub illo pereunt, ut nullum quandoque ferme conſilium medicum ſuperſit, quo dehinc miſeræ ejusmodi fœminæ reſtitui queant. Ex quibus omnibus abunde conſtat, quam *noxie* abortus ſuccedat & exeat, & qualia conſectaria ejusmodi fœtus excluſiones per ignorantiam & negligentiam concitatæ inferant aut concilient. Quæ noxa tanto magis verificatur, quando cum inconvenientibus medicaminibus abortus talis concitatus eſt.

§. XXVII.

Quomodo hæc, quæ huc usque in principalioribus circumſtantiis hujus negotii dicta ſunt, in *Pathologia* medica convenienter cohæreant, breviſſimis etiam a nobis explicandum erit. Eſt itaque natura matris tanto magis gravidæ, de qua præcipue loquimur, quam maxime *ſenſibilis*, tanto magis quia non ſolum *ſuo* corpori in hoc extraordinario ſtatu neceſſariis & *congruis* motibus proſpicere debet, ſed & hos ſuos motus ita *inſtruere*, ut *fœtus*, quem geſtat, exinde præcipuum fructum, minime vero nocumentum aliquod capeſſere poſſit, unde ſibi æquali dexteritate & convenientia ac

fœtui

fœtui ſuo proſpicere & indulgere debet, propterea etiam inquam in & cum motibus ſuis tanto magis ſenſibilis deprehenditur. Qui enim alias ex hominibus duplici arduo negotio in moralibus intentus eſſe debet, ille longe majori aſſiduitate, circumſpectione, vigilantia & ſenſibilitate operari ſolet, ita perinde in tam analoga actione natura delicatius motus ſuos exercere ſolet; ſecundum hanc generaliorem *ſenſibilem* activitatem facilis eſt natura ad *motus* exercendos, imitandos & proſequendos, unde etiam tanto magis in ſenſibiloribus ſubjectis, de quibus præcipuus nobis ſermo eſt, *leviſſimum* ſtimulum ſequi & *proſequi* ſolet, quippe quæ, cum in primis geſtationis ſeptimanis, imo menſibus *menſtrui* ſui fluxus adhuc proximius, intenſius & *ſenſibilius* reminiſcitur, adhuc *ambigit* inter *retentionem* & *excretionem* in genere, ad utramque vero admodum activa & ſenſibilis exiſtit, tanto magis ad *excretionem*, quam ordinarie frequentius perficere & adminiſtrare ſolet & *ſuevit*, cum contra hæc fœtus *retentio* non æque tam *ſolennis* ſit & durabilis ac menſtrui fluxus *ſucceſſus*, qui in variis etiam *gravidis* a conceptionis factæ primitiis *aliquandiu* ſine matris æque ac fœtus detrimento continuat, cujus phænomeni penitiorem mentionem faciunt *Braſſavola in Hipp. Sect. V. aph. 60. Rodericus a Caſtro*, *Schenkius*, *Solenander*, *Peblinus*, aliique, & qui ſub *lactatione* in diverſis fœminis iterum ſuccedit; ad *conſuetos* itaque & magis ſolennes motus reſpiciens & *concludens* natura, magis ad *excretionem* inclinat, quam retentionem, unde ſubminiſtrato leviſſimo ſtimulo, tanto facilius in *humorum* æque ac *partium* congruarum intenſiorem & fortiorem commotionem *conſentit*, & propterea ad *inferiora* magis loca motibus ſuis progreditur, aut proxime ad excretiones illico promovendas & proſequendas cooperatur & ita facile *abortum* format, qui tanto promtius ſuccedit, quo *tenerior* adhuc eſt fœtus, neque adeo *firmiter* utero cohæret, hinc etiam ille ipſe conſtricto leviter utero tanto citius ab eo *avellitur*, & facta promta avulſione, tanto expeditius denique *excluditur*.

§. XXIX.

Facillime itaque ad abortum disponunt remedia illa *calida* ad *spumescentem* sanguinis commotionem contribuentia, cui ebullitioni spumefactoriæ tanto promtius natura cum *progressivi* & *tonici* motus intensione supervenit & demum tanto expeditius viribus pro præsenti satis valide instructa, imo cum *majori* activitate sensibili occupata ad excludendum fœtum accelerat; Hinc etiam omnes illæ *occasiones* hanc commotionem *Sanguinis* inducentes & concitantes ad hunc eventum collineant, ex quibus palmarium locum suscipiunt *Animi pathemata*, tanto magis vero illa, quæ cum motibus magis ab *intra extrorsum* progrediuntur, ut sunt *Iracundia*, immoderata *desideria*, *voluptates venereæ*, imo etiam reliquæ patheticæ commotiones, in quibus anima in hoc negotio retinendi fœtus *confunditur*, adeoque ad *primam* suam ideam formandæ & urgendæ *evacuationis* relabitur; Siquidem alias natura matris repentino *terrore* perculsa tanto magis sibi in hoc periculo consulens fœtum quantocyus ejecit, ut sibi dehinc propius prospicere queat. Ejusmodi noxiæ abortus provocationes oriuntur subinde ex inopportuna & immodica sanguinis *eductione*, cui suo cum arbitrio & beneplacito natura libere non assentiens, tanto facilius cum illa proxime ad evacuationem seducitur, quam etiam multoties cum motibus suis *exturbatoriis* prosequitur, tanto magis vero illis, cum quibus alias *consueto* more sanguinem per *menstruum* fluxum rejecit; Interim *congruæ* & convenienti sanguinis abundantis eductioni placidius *assentit*, ut cum tali *superflui* & molesti sanguinis subtractione eadem natura *sublevetur*, ne ipsamet hanc molestam abundantiam propriis ausibus, motibus & inventionibus imminuere debeat; in ultimo conamine persæpe in implicato hoc statu *mensura* justa, *ordo*, *tempus*, *necessitas* & *æqualitas* transcenditur, cum contra, quo convenientius natura tali cum depletione sublevatur, eo magis huic opportuno & accepto auxilio auscultat & in eo insimul placide acquiescit; Quo plus vero præterea

sangui-

ſanguinis ſubtrahitur, eo magis non modo fœtus neceſſario alimento *deſtituitur*, ut natura matris jam ſua ſufficienti alimonia deficiens, hoſpitem ſuum *peregrinum* dimittere & excutere debeat, ni ipſimet hujus conſervatio noxia evadat, cum *quod non habet ſufficienter pro ſuo corpore, illud alteri dare neque poteſt, neque debet.*

§. XXX.

Ex quibus itaque fluit, nihil *temere* in gravidis nedum *negligenter* aut titubanter committendum, unde etiam neque *incertis* methodis & inſtrumentis inhærendum, ſed potius maxime *circumſpecte* verſandum, tanto magis vero ſubſidia commoda & congrua ita *inſtruenda* eſſe, ne aliquo modo illam naturæ *ſenſibilitatem* offendere poſſint, aut intempeſtive *provocare*, imo proſpiciendum eſt, ne aliæ quam naturæ *acceptæ* commotiones excitentur, neve in perverſas *vias* natura ſeducantur, ſed ita tanto curatius ſenſibilitati naturæ proſpiciatur; quo loco etiam differenti *perſonali* ſenſibilitati invigilandum eſt, ne quidquam committatur, quod *individualibus* alicujus ſubjecti *moribus* contrariatur; Non enim ubique *abortus* ita reponi poſſunt, uti *Barthol. in hiſt. Anat. cent. 4. hiſt. 57.* recenſet, ſed qui ſemel commiſſus eſt ſecundum explicationem noſtram, peſſima conſectaria promittit & inducit. Placet tamen adhuc in hac tractatione ultimo annectere illa *facti* abortus *indicia*, quæ nonnunquam in *cauſa forenſi* a Magiſtratu inquirenda commendantur, ex quibus ſuſpecta fœmina abortus crimine quantiſper argui queat. Quam fallax vero judicium formari poſſit, quando hæc inquiſitio non *tempeſtive* inſtituitur, explicarunt jam *Varandæus* & *Primeroſius de affectibus mulierum*, ut & *Bohnius ſpec. 3. Medic forenſ.* Quodſi vero *tempeſtive* hæc inquiſitio ſucceſſerit, *fluxus ſanguinis* ex genitalibus, *apertura* & *hiatus* aliqualis interni orificii uteri, *mollities* & relaxatio *genitalium*, laxitas & *flaccidita*s abdominis, *extenuatio* lumborum & mammarum, ut indicia talia annotanda erunt; Hæc vero ſigna non valent in tali abortu, qui breviter poſt *conceptionem* ſucceſſit,

ubi citra aliquod indicium exigua *tunicacea* ſubſtantia cum ſanguine menſtruo profluit, quemadmodum *Schenkius* & *Kerkringius* abortum ovuli adhuc recenter in utero conſervati allegare norunt, ſicut & ipſi *D. D. Præſidi* ante aliquod tempus talis abortus fœminæ honeſtæ, quæ aliquoties antea peperit, conſpiciendus oblatus eſt, ubi cum ſanguine menſtruo membranacea tunicacea ſubſtantia excluſa eſt, quæ non cum mola aut fruſto retentæ placentæ uterinæ comparari potuit, ſed quæ cavitatem aliquam ſub hac tunicacea conſiſtentia conſtituit, ex qua humor gelatinoſus cum teneroribus cohærentibus fibrillis effluxit quamprimum aperta fuit; Poſtulant itaque & præſupponunt prædicta indicia abortum ex *tertio*, *quarto* imo *quinto* menſe ſuccedentem, qualis inquiſitio abortus locum proinde etiam habere ſolet, quando fœmina quædam *lucri* cauſa nonnunquam abortum *fingit*, de qua materia *vid. Paul. Zach. quæſt. Medic. Leg. T. I. tit. 2. quæſt. 9.* quibus ipſis in prima noſtra propoſitione ſufficienter pertractatis ad alia progrediendum nobis erit.

§. XXXI.

Placet adhuc paucis illam quæſtionem *Medico-legalem* annectere & decidere, *an etiam* ex fundamentis artis Medicæ & rationalis indicationis *licitum ſit*, *abortum in caſu urgentis neceſſitatis promovere*, quæ quæſtio tripartita propoſitione exponi poteſt. 1) An etiam *licitum* ſit ex principiis medicis abortum *promovere*; 2) ſi hoc licitum ſit, *quando* & *ubi* conveniat, 3) *quomodo* denique promoveri debeat; Quamvis enim nobis abunde conſtet diſſenſus *JCtorum* & *Medicorum* in hac materia, qui exquiſite a *Paulo Zachia l. 6. tit. 1. qu. 7.* explicatur; non tamen inutile erit, aliquas paræneſes annectere & quanta circumſpectione opus ſit in hoc negotio, monere & commendare. Commune eſt problema, ſi occurrat gravida, in qua ex rationis & experientiæ fundamentis vere colligi queat, quod fœtus præſens in præſenti ſtatu *mortem* acceleret gravidæ, aut ubi gravida *morbo* aliquo ſive *acuto* ſive *alio* correpta ex fœtus præſentia neceſſario emori debeat, aut tamen

emori

emori queat, annon neceſſarium ſit in hoc ſtatu, ut mater per concitationem abortus ſalvetur (id quod ſub certis circumſtantiis conceſſit *Ammanus in Medic. Crit.*) Includunt autem ejusmodi problemata multa poſtulata, quæ tamen *rariſſimi* eventus ſunt aut *dubiæ* exiſtentiæ, nimirum non quæſtio eſſe debet, an gravida talis ex fœtus præſentia & geſtatione perire aut emori *poſſit*, (quantumvis in hac conſideratione omnes gravidæ huic poſſibilitati ſubjectæ ſunt, imo ſi nudis mechanicis reſpectibus inhærendum ſit, etiam de *neceſſitate* quadam phyſico-mechanica perire *debeant*, cui tamen per ſpeculationem inventæ neceſſitati *eventus* ipſe in vita quotidiana rigide contradicit:) Sed adhuc magis ſtringens occurrit quæſtio: *An etiam neceſſario vita fungi debeat?* Quæ ſane quæſtio difficillimæ, *implicatæ* imo dubiæ reſolutionis eſt, non enim acuta febre correpta fœmina propterea vita privatur, quia *gravida* eſt, cum centum imo plures hiſtoriæ contrarietatem comprobent, neque etiam fœtus præſentia *ſecretionis* & *excretionis* ſucceſſum penitus aufert, qui nihilominus in febre, ubi ſuo corpori magis proſpicere debet natura matris, continuari *poteſt*, imo tanto magis in hoc caſu huic gravidæ naturæ *indulgendum* erit, ſi in ſalubritatem & *corporis ſui* conſervationem fœtum ſuum quantiſper *negligit*, cum ipſamet in periculo *ſuæ vitæ* conſtituta ſit & cum dexteritate ac vigilantia *ſibi proximius* obligata exiſtat, quem fœtum dehinc ut vel mortuum, vel propter hoc periculum negleſtum rite peracta febre aut *ſponte* exturbabit, aut ad ejectionem quantisper admovebit, ut tunc demum medicus locum habeat dijudicandi, an ſub *ejusmodi* ſtatu & motibus naturæ *neceſſe* ſit, talem fœtum, quem natura ut *excludendum* proſequitur ad excluſionem promovere, ubi in ultimo hoc ſtatu paulo *certius* dignoſcere poterit, an fœtus *retineri*, an vero *excludi* poſſit & debeat, cum altera illa & intempeſtiva ſuſpicio admodum fallax & dubia ſit, an nimirum propter fœtus præſentiam mater gravida neceſſario in mortis periculum conjiciatur.

§. XXXII.

Ex hiſce ſequitur, quod in rebus ita *dubiis nullo* modo temerarium quidquam committere debeat Medicus, tanto minus vero rationalis ars medica *auſum* talem admittit, cum, ſi etiam licitum eſſet, ut abortus ſub ejusmodi circumſtantiis promoveatur, *remedia*, quibus concitandus & procurandus eſſet, communiſſime *calida* ſint & ſub aliqua *æquivocatione* ſubſiſtentia, quæ ſanguinem fortiter *impellunt* aut motus *ſiniſtre* provocant, quibus *affectus* ille, in quo periculoſe gravida pro præſenti decumbit, tanto certius *exacerbabitur*, ut propterea & mater & fœtus ſimul pereat, neque tempus poſtulat aut præceps occaſio admittit in ejusmodi periculoſis affectibus, ut artifex primum & quandoque ſatis diu fœtus excluſioni inhæreat, ſub quo conamine *morbus* ille matris nihilominus validius & *acerbius* continuabit, ut, ſi medicus nunc cum abortus concitatione occupatus ſit, eo ipſo ſimul *morbo* matris convenienter proſpicere non queat, quia in utrisque hiſce indicationibus communiter *contrarietas* occurrere ſolet, interea vero periculoſus ille morbus *negligitur*, qui ſub vehementibus illis inductis *motibus* fœtum *proſequentibus* tanto periculoſius progreditur & innidulabitur, ut demum nihilominus gravida ſuccumbere debeat. Unde ex *dubia* tali cauſa nonniſi dubii ejusmodi effectus emergunt; quibus concitandis nullo modo conſcientiæ ſuæ dextre proſpiciens medicus invigilare & conniti debet; Infirma enim eſt illa disceptatio inter *fœtum animatum & inanimatum*, ſecundum quam differentiam abortus provocatio in diſtinctis temporibus conceditur, cum enim fœtus *propter animam ſuam* nunquam alterari aut offendi debeat, hic vero fœtus nunquam *ſine anima* exiſtat, (niſi mortuus ſit,) quæ alias in corporis ſubtiliſſima & tenerrima formatione æque tantæ exiſtimationis eſt, ac quando fœtum craſſiori & locali motu regere inchoat, ita *nunquam* abortus talis concedendus eſt.

§. XXXIII.

Non vero placet jam latius tam ex rationis fundamentis, quam

quam effectibus commonstrare, quod fœtus, quamdiu in utero legitime constitutus delitescit, nunquam *sine anima* sit; sed illud solum brevissimis h. l. affirmamus, quod nulla *conceptio* fieri possit, nisi anima *præsens* sit, & quod anima illa *rationalis* sit, *architecta* sui corporis; rationalem enim illam animam merito vocamus, neque in illam sterilem discretionem animarum consentimus, inter vegetativam, sensitivam & rationalem; ūnde etiam illud *Zieritzii* assertum incongruum existit, quo animam quidem in prima conceptione præsentem admittit, sed nonnisi vegetativam; Vindicat vero hanc præsentiam animæ rationalis in primo conceptionis tempore *Zach L. ult. tit. I. num. 4.* vid. etiam *Ziegl. in Jur. Canon. ad Lancel.* Quamprimum itaque anima illa humana *præsens* est, eo tempore minime fœtus offendendus est, *non enim faciendum est certum malum, ut eveniat incertum bonum*, adest vero illa anima consentiente adhuc *Scalig.* & *Themist.*, quando fœtus *concipitur*, unde neque illo tempere temere & sinistre tractandus aut offendendus est; Imo neque corpus humanum (quod adhuc gratis addimus) sine anima *formari* potest, & ubi anima non est, ibi corpus tale non nascitur, unde dignitati nostræ assertionis nihil derogat, sive *subtiliorihus* motibus anima moveat & corpus ex primis rudimentis, (qui dignissimus est actus in tota humanitate occurrans) formet, sive crassioribus localibus motibus exercendis occupata sit; Ubique enim præsto est *anima*, ut adeo a ratione penitus abludat illud dicterium, quod animæ *præsentiam* tunc demum asserit & admittit, quando corpus *formatum* est; Si enim anima *deficit*, quodnam principium *formabit* corpus, & quidem tam *proportionate*, *eleganter* & *figuratire*? Vix *necessitas* mechanica? Hæc enim si corpus formaret, unde formantur *monstra*, *nævi materni*, mures, glires aliaque animalia in utero materno? Neque illud famosum *seminium*, quod multi per specilla, microscopia & miraculosa ac oraculosa vitra vidisse gloriantur! cum hoc seminium se ipsum tam eleganter & proportionate formare haud poterit; cui genesi per rudem *expansionem* suppo-

sitæ,

ſitæ, *nævi materni*, aſſimilationes *lineamentorum* ad corpora & figuram parentum, deſtructiones & *deformationes* certorum artuum in fœtu paſſim occurrentes, aliæque *monſtroſæ* epigeneſes valide contrariantur.

§. XXXIV.

Eliminarunt jam ex conſcientioſa arte medica talem temerarium auſum *Hipp. in Jurejur.* & *Galenus de ſimpl. medic. fac.* Quin imo rejicit alias ejusmodi incertum & audacem actum bona conſcientia, & ipſa inſuper rationalis experientia contradicit *Celſi aſſerto*, quo melius factum eſſe judicat *anceps experiri remedium, quam nullum*, cui ſana ratio imo ſana peritia medica contrariatur, nunquam enim ars rationalis medica temerariis & *dubiis* auſibus inquinanda eſt. Paulo alterius vero nervi eſt altera quæſtio: *An plane non abortus ſucceſſio promovenda* ſit, i. e. an licitum ſit, quando fœtus ſervari *non* poteſt, & natura cum motibus ſuis *retentioni* fœtus ſe ſe *oppoſuit*, imo jam remotioribus attamen pertinacibus conaminibus eundem proſequitur, inſuper etiam tales motus inſtituit proximam fœtus excluſionem concernentes, ſi præterea rationalia indicia ſuperſunt propter prægreſſum aliquod animi pathema aut violentiam, aliamque efficacem cauſam jam aliqualem fœtus divulſionem ab utero factam eſſe, an tum conveniat *naturam* ſublevare & excretionem hujus fœtus *promovere?* In cujus quæſtionis reſolutione *affirmativam* tuemur, modo antea prudenter omnes hæ circumſtantiæ dijudicentur, an jam fœtus ab utero *divulſus* ſit & retineri *non* queat, cujus rei *inopinato* eveniens largus *fluxus* ſanguinis ex *utero*, & concurrentes ſenſibiles & pertinaces motus *tenſorii* & ſtrictorii teſtimonium quoddam ut plurimum non fallax præbent. In tali itaque ſtatu & conditione ex medici parte eſſe cenſemus, ut *naturam* matris, quantum fieri poteſt, prudenter & circumſpecte in hac excluſione *ſublevet*, regat, diſponat, eique *moderetur*, ne ipſa exceſſivis motibus actum talem proſequatur; Quæ deciſio inſuper prudenti medico *tempus* juſtum indicabit, *quando* ni-

mirum

mirum conveniat exclusionem ejusmodi fœtus promovere. Alias vero temere & in rebus dubiis nunquam abortus concitandus est, quo loco placet pro consensu aliquo allegare verba *Alberici Gentilis: An hic malum certum probes, ipsam necem fœtus propter bonum incertum? Quæ nuptura Domitiano erat, dum conceptum a se abigit, mortua; Malum certum admittes, ut vites incertum, nam incertum est semper, si morietur, non ita curata. v. pl. Dannhauer. in Theol. Consc. T. III. Disp. 12. §. 15.*

§. XXXV.

Quomodo vero denique hic abortus *facilitandus* sit, non placet latius explicare, quia hic labor propositum nostrum transcendit; displicet vero illa temere exercenda methodus (quamvis convenienti tempore adhibita utilis etiam existat) quam proponunt *Guilemau*, *van Solingen* & *Mauriceau*, utpote qui in quovis cruento Uteri profluvio in gravidis extractionem fœtus ex utero commendant; Interim brevissimis, attamen digniſſimis commendationibus methodum a *Magnif. D. D. Stahlio in prædict. diss.* propositam seligimus, ut & maxime securam & *efficaciter* adhibendam commendamus, & ita etiam adhibitam vidimus, quinimo ipse *D. D. Præses* aliquoties expertus est; Quodsi vero illa extrema *necessitas* urgeat, ubi fœtus cum suis secundinis jam *avulsus* diutius in utero *restitat*, imo difficulter exprimitur, graves interim *hæmorrhagiæ* succedunt, adeo, ut fœmina in mortis discrimine versetur, præstat tunc *obstetricante* auxilio succurrere, & quantum fieri potest, si reliquæ circumstantiæ permittant, modeste fœtum *extrahere*; cujus extractionis prædicti Autores Chirurgici medici mentionem fecerunt, de quo auxilio ejusque rationali usu egit *Bohnius diss. de abort. salut.* Omnia vero *pellentia* remedia hoc in passu *suspecta*, imo plurimum *noxia* deprehenduntur.

§. XXXVI.

Ne vero labor noster ultra metam excrescat, properandum nobis erit ad *alteram* Thematis nostri *propositionem*, nimirum ad considerationem *Nefandæ Promotionis abortus*, quæ a sceleratis & malitiosis hominibus committi solet, utpote quæ homicidii species non modo Juri Naturæ, sed & reliquis legibus divi-

nis ac profanis quam maxime repugnat, quo tentamine omni crudelitate, fœtus, qui conſervari potuiſſet, omni violentia affligitur & exturbatur, de quo crimine recte loquitur *Tertullianus: Utero conceptum dum adhuc ſanguis in homine delibatur, diſſolvere non licet, homicidii feſtinatio eſt prohibere naſci, nec refert, natam quis eripiat animam aut naſcentem diſturbet, homo eſt, qui futurus eſt.* Profligatur vero fœtus cum ejusmodi malitioſis & exſecrandis auſibus & inſtrumentis, præcipue *illo tempore*, quo adhuc *tenerior* exiſtit, neque adeo *firmiter* utero cohæret, inſimul etiam natura matris *facilius* ad excluſionem, *quam* retentionem ejusdem inclinat; in hunc iniqum & ſceleſtum finem adhibentur talia remedia, quæ vel in genere maſſam *ſanguinis* vehementius *commovent*, naturam ad hanc *expulſionem* acriter concitant, aut partes *genitales* ſenſibilius afficiunt; ut propterea in iisdem vehementes ejusmodi motus *conſtrictorii* adminiſtrentur, ſub quibus *divulſio* fœtus facillime ab *utero* contingit, ut denique ipſa talis excluſio impetuoſe inſequatur; Exſtimulatur itaque natura duplici præcipue *commotione*, vel *interna*, vel *externa*, ex qua utraque malitioſe adhibita tanto præſentius & vehementius hæc excluſio inducitur. Quadrant huc omnia ſuperius tacta adminicula, ex quibus repetita & larga *ſanguinis* ſubtractio, partium inferiorum *exſtimulatio*, uteri temeraria *compreſſio* & concuſſio, motus *immodeſti* corporis, voluntariæ quandoque abdominis *concuſſiones*, aliæque violentiæ, ut & denique vehementes *commotiones emeticæ* & *cathorticæ*, quæ non infimum locum ſuſcipiunt.

§. XXXVII.

Ut multiplicia hæc ſunt ſubſidia, quibus nefandè abortus concitari ſolet, ita etiam multoties *alternatim* adhibita occurrunt, ut tanto *certius* effectus ille malitioſe intentus inſequatur, ex quibus vero *inſtrumentis* quodlibet hujus *capacitatis* eſt, ut abortum inducat, qualia adminicula ex veteribus latiori catalogo deſcribuntur ab *Avicenna* & *Aetio*, quo adhuc pertinet famoſus ille *Gallorum Pulvis ſucceſſionis.* Quando vero fœtus jam *vitali*, locali ſcilicet illo motu præditus eſt, tanto magis deinde hæc tentamina *multiplicato* uſu inique adhibentur, ut antea fœtus ille *vita* ſua privetur & ita *occiſus* demum *expellatur*,

tur, ubi nonnunquam malitiosum hoc negotium paulo *tardius* succedit; Quo *sæpius* hoc crimen committitur, eo certius denique *sterilitas* insequitur, ubi tanto magis hujus *conceptionis* & *gestationis* natura matris *fastidiosa* & *deses* totum hoc negotium respuit & *consensum* suum in hoc officium denegat & aufert, dum ad hunc *rejectionis* actum temere repetito *coacta*, insuper vero hoc suo *fructu* ac fine destituta est, unde propter *frustrationem* talem plane rationaliter ab hoc conceptionis actu abstrahit & *dissentit*. Conjiciuntur vero multoties ejusmodi detestabilia monstra hominum & exsecrandæ fœminæ ex ejusmodi *violento* abortu per divinam justissimam vindictam in gravia *pathemata*, quæ tam atrocia & pertinacia sunt, ut multoties omnem humanam opem respuant, qualia latius describere temporis ratio nunc non permittit. Quin alias fœminæ honestæ *vitalitati* suæ justius consultantes exprimunt, testante *Hæfero in Herc. Med.* se malle decies *parere*, quam semel *abortire*, propter pravas *consecutiones*, quarum jam antea mentionem fecimus; Et ita non mirum est, si ex tali nefanda & violenta abortus concitione reliqui *motus vitales* in ejusmodi iniqua matre sub *sensibili* tali actu *turbati* in pessimam *anomaliam* prolabantur, ut proterea tales fœminæ adultam & seram ætatem vix facile & vix frequenter attingant, sed eo ipso sibimetipsis *mortem* accelerent, unde non modo *fœtui* suo noxiæ & inimicæ existunt, sed & *suam* vitalitatem confundunt, enervant, & *duplicis* homicidii, unius *facti*, alterius *futuri* reæ æstimandæ sunt, de quibus illud valet: *Necis artifices arte perire sua*, quo alludit *Ovidius l. 2. am. Ecl. 3. Hæc neque in Armeniis* usque *quæ necet ipsa perit.* Tanto magis vero quemlibet talem abortum pro *homicidio* agnoscimus, quia *humanitas* non ex *corporis* æstimatione, sed ex *animæ* dignitate & præsentia petenda est, quæ anima in fœtu scilicet, optimo suo præsenti fine frustratur & a digniſſimo naturali *formandi* sui corporis actu *disturbatur*, ut denique hoc *commercio* cum corpore se *abdicare* & æque ac in alio homicidio subjectum suum, quantumcunque etiam fit, corpus deserere debeat; id quod in talibus circumstantiis non contigisset, si non ejusmodi inhumana & crudelia *tentamina* adhibita fuissent.

§. XXXVIII.

Hiſce præmiſſis facile liquet, quod malitioſa talis *fœtus* exturbatio *homicidii* crimen exiſtat, quamvis hoc nonnunquam *JCti* excuſare & limitare velint, cum illa ſuperius tradita *diſtinctione* inter fœtum *animatum* & *inanimatum*, adeoque commiſſum ante *medium* geſtationis tempus abortum ſive abactionem partus *homicidium* appellare *recuſant*, infirmæ huic diſcretioni inhærentes, quod fœtus nondum *animatus* fuerit, quem lepida quorundam phyſicorum & medicorum perſuaſio ſub multa diſceptatione *quadrageſimo* poſt conceptionem die, alii *quinquageſimo*, *ſeptuageſimo*, *centeſimo* animari aſſerit, licet aliqui ejusmodi dubiis litigiis non aſſentientes *medium* geſtationis tempus pro illo *termino* agnoſcant, quo fœtus *animari* ſoleat, cui *animationi* ita dicendæ *vitalitatem* arctius jungunt & autumant, fœtum *inanimatum* tali ſenſu, etiam *non vivum* & non aliter, niſi corpus ſimpliciter *phyſicum* conſiderandum eſſe; ſed valet hic, quod *Ammannus in Medic. Crit. caſ. 1. Diſſ. I.* dixit, *Fœtum vitalem non eſſe, non denotat omnimodam vitæ privationem;* Explicamus hoc dicterium ad noſtrum ſenſum, fœtum *ita* vitalem non eſſe, prout in *medio* geſtationis tempore eſt, non denotat omnimodam vitæ privationem, ſed primus actus vitalis conſiſtit in prima *delineatione* & formatione corporis, ex qua vera *vita* rudimenta ſua capeſſit, quibus innititur, & ſine quibus eſſe non poteſt. Indulſerunt vero ejusmodi differentiæ illi *JCti* Pandectarum congeſtores, qui eo tempore *ſtoicis* principiis & dogmatibus addicti & imbuti fuerunt, ſicut *Merillus* & *Freherus* edocent; crediderunt vero ſtoici fœtum *primo* tempore nondum anima præditum eſſe, ſed tantum *viſcus* ſive partem adhuc matris exiſtere *vid. Plutarch. de Plac. Philoſ. l. 5. c. 15.* quo conſentiunt *Ulpianus* & *Papinianus;* Secundum hanc opinionem leges, abortus cauſam concernentes, *matris mortem* præcipue urgere ſolent, quæ abortionis poculum ſecuta eſt, & quod *ante* fœtus *animationem* commiſſus abortus *capitali* pœna puniri non debeat, in quam explicationem etiam conſentit *Coraſius.* Quamvis ceterum hæc diſtinctio in *Jure Juſtinianeo*, nimirum inter animatum & inanimatum fœtum, non occurrere dicatur.

§. XXXIX.

Aſſeruimus vero in antecedentibus, quod fœtus *nunquam ſine anima* ſit, imo quod *corpus ſine anima formari* nequeat; ſi itaque *homicidium* a potiori denotandum venit, ex corporis *animati* offenſione & maxima læſione, ita merito *abortum* talem malitioſe concitatum *homicidium* appellamus, quamvis ex *dubiis* exceptionibus nulla firma deciſio & conſenſio in easdem formari

mari queat, ubi nimirum per modum inconvenientis *quæstionis* hæc ignorantia emari queat, ubi nimirum per modum inconvenientis *quæstionis* hæc ignorantia elenchi loco limitationis perperam committitur & proponitur, qua abortum talem ab *homicidii* significatione quidam liberare & *vindicare* contendunt, an pro *certo* affirmari queat, nondum antea fœtum *principio* suo vitali *privatim* fuisse, ut hæc animæ offensio non ex aborta conciliato deduci debeat? Imo insuper, an, si *abortus* non insecutus esset, *fœtus* ad suam *perfectionem* veniisset? Quippe quæ quæstiones & dubitationes nihil plane demonstrant aut evincunt, nedum rationaliter probant aut limitant; Unde neque responsionem aliquam eædem merentur; Ex rebus etiam *dubiis* nulla fluit *demonstratio*. Argumentamur potius a *potiori*, quia communissime ad *perfectionem* suam pervenit, neque hac occasione rationalis præsumtio supereſt, cur non *hoc tempore* ad perfectionem suam pervenire potuisset, imo etiam debuisset, nisi tale crimen commissum fuisset; ita ex hac *demonstratione* paulo firmior profluit conclusio; Hæc enim *dubitatio*, si rem decidere posset eodem jure extendi etiam posset ad *omnes abortus*, quæ extensio multis iniquitatibus exposita esset.

§. XL.

Stante itaque hoc asserto, quod talis *abortus homicidium* sit, quo etiam *Fienus* consentit, sed desuper sinistre per indirectum & *enthymematice* concludit; quia non *omne* homicidium *puniri* debet; Ergo neque hoc; Cum homicidium malitiosum, *voluntarium* & cum *dolo* commissum ubique gravem *pœnam* mereatur, quale etiam hoc homicidium in abortu de quo loquimur, commisso existit, ita & hoc crimen non levem *pœnam* indicat & postulat. In qua quidem pœnæ dictitatione *JCti* ambigunt & in causis criminalibus *dubiis* sententiam *mitiorem* præ rigidiore eligendam esse asserunt, qualem dubiam causam accusare solent in abortu *ante* animationem fœtus commisso, propterea que passim inhærere solent huic infirmæ differentiæ inter animatum & inanimatum fœtum; Posset propterea Lex hoc nostro fundamento innitens, quod nimirum fœtus *nunquam sine* anima sit, optimo jure pœnam etiam *rigidiorem* constituere, tanto magis, quia differentia inter *magnum* aut *parvum* hominem humanitatis *essentiæ* nihil derogat, sive parvus sive magnus homo occidatur, ubique *homicidium est*. Illa unica adhuc occurrit *circumstantia*, ob quam pœna *mitigari* possit, nimirum quia fœtus ante medium gestationis tempus nondum *perfectus* est homo, quia *corpus* nondum absolutum & *perfectum* est; Sed potest etiam hanc considerationem adhuc implicatam reddere illa instantia, quod *humanitatis* æstimatio non ex *corpore* humano, sed ex *anima* humana profluat, unde quia in abortu tali *anima* præcipue offenditur, iterum *rigidior* pœna prævalet; Præterea si abortus *post medium* gestationis tempus commissus, ubi fœtus vitalis deprehendi dicitur, *capitalem* pœnam indicat, sequitur, quod pœna etiam *acerbior* locum habeat, tali tempore, ubi *corpus* fœtus nondum quoad *singulas* partes *perfectum* est, quantumvis *in medio* gestationis tempore & statim *post* illud corpus fœtus *nondum* absolutum deprehenditur, ex quo colligi potest, si pœna *capitalis* locum obtinet eo tempore, ubi fœtus *anima* quidem præditus est, sed *corpore* nondum *perfectus*, admitti etiam potest illo tempore, ubi fœtus sese cum *crassioribus* agitationibus & corporis motibus exercere nondum solet, quoniam illo etiam tempore *ani-*

nima quidem præditus, ſed *corpore* nondum *perfectus eſt.* Et cur denique monſtra ex iniquiſſimo congreſſu maſculi brutini cum fœmina humana provenientia, & quandoque corpus humanum quoad ſtructuram & figuram referentia, abjiciuntur, imo ad Rogum & aquæ demerſionem condemnantur, ubi tamen corpus humanum adeſt; Ex eo colligimus, quod dignitas *hominis* non ex *corpore*, ſed ex *anima* profluat.

§. XLI.

Sed ne in aliud forum deſcendamus merito *JCtis* pœnæ *mitigationem* relinquimus, quo facit ille textus e *Jure Carolino* deſumtus *Conſt. Crim. Artic.* 133. "So jemand einem Weibsbild durch Bezwang, Eſſen oder Trincken ein "lebendig Kind abtreibt, wer auch einen Mann oder Weibsbild unfruchtbar ma"chet, ſo ſolches Ubel fürſetzlicher oder boshafftiger Weiſe geſchiehet, ſoll der "Mann mit dem Schwerdt als ein Todſchläger, und die Frau, ſo ſie es auch "ihr ſelbſt thäte, erträncket oder ſonſt zum Tode geſtrafft werden (ubi noſtris "moribus communiter *pœna gladii* dictitari ſolet) So aber ein Kind, das "noch nicht lebendig wäre, von einem Weibsbild getrieben wird, ſollen die Ur"theiler der Straff halben bey denen Rechtsverſtändigen oder ſonſt, wie zu En"de dieſer Ordnung gemeldet, raths pflegen. Interea hodie in crimine illo commiſſi abortus pœna *capitalis* non aliter obtinet niſi *partus vitalis* præſumatur. *Vid. Carpzov. Prax. Crim. part. I. quæſt. 11. n. 2. & ſeq.* Alias quidem allegari ſolet in foro juridico, adeſſe debere *certitudinem* corporis delicti, jam vero ne quidem ipſi matri conſtare poſſe de *vitalitate* partus, niſi *poſt dimidium* geſtationis tempus, quæ vero exceptio iterum innititur implicata & infirma diſtinctione inter animatum & inanimatum fœtum. Alias pœna *fuſtigationis* eſſe ſolet: *Mitior* vero olim pœna fuit *temporale exilium*, quod confirmat textus *leg. 4. ff. de extraord. crim. Divus Severus & Antoninus reſcripſerunt, eam, quæ data opera partum abegit a Præſide in temporale exilium notandam, indignum enim videri poteſt, impune tam maritum liberis fraudaſſe, & l. 8. ff. ad leg. Corn. de Sicc. & Venef. ſi, mulierem viſceribus ſuis vim intuliſſe, quo partum abigeret, conſtiterit, eam in exilium Præſes provinciæ exiget.* Producitur quidem paſſim in patrocinium *mitigandæ* pœnæ in prædicto ſtatu textus *Exod. 21. v. 22.* qui vero locus de tali malitioſa, *voluntaria* & per directam *intentionem* provocata abortus promotione minime agit, unde huc etiam non quadrat; Ex quibus omnibus facile liquet, quam parum ſolidæ *excuſationis* ſuperſit in tali delicto; de cujus *atrocitate & militia* vid. *Joh. Ang. Boſſium de eff. contra matrim. c. 9. §. 4.* Quibus ipſis vero non ulterius inſiſtimus, ſed dum, ut confidimus quoad principaliora ſecundum propoſitum officio noſtro defuncti ſimus, hic ſubſiſtimus; DEUM vero Optimum Maximum humillime veneramur pro præſtita ſua gratia in materiæ hujus dignæ explicatione; Quem etiam ſupplices precamur, velit impoſterum ceptis noſtris ita benedicere, ut in rem medicam ubique commodum & uſum certum ac ſincerum conferant & deponant.